Sherlock Holmes

Kırmızı Gürgenler

SIR ARTHUR CONAN DOYLE

MITRA

Kırmızı Gürgenler
Orijinal Adı: The Portrait of Dorian Gray
Mitra Yayınları
1. Basım: Ağustos 2012
Yayıncı: Ali Öztürk
Çeviren: Barış Satılmış
Kapak Uygulama: Yunus Karaaslan
Sayfa Tasarımı: Adem Şenel
ISBN: 978-605-5752-33-0
Baskı ve Cilt: Hat Baskı Sanatları Sanayi ve Tic. Ltd. Şti.
Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi A Blok
No: ZA 5 Topkapı / İstanbul
Tel: 0212 613 75 96

Selamiali Mah. Şetaret Sok. No: 4/A
Üsküdar / İstanbul
Tel: 0 216 391 91 16
www.mitrayayinlari.com
e-mail: mitra@mitrayayinlari.com

KIRMIZI GÜRGENLER

İngilizceden Çeviren**: Barış Satılmış**

Mitra Yayınları

-1-MAVİ SİNEKÇİL KUŞU

Bir Yılbaşı sabahı dostum Sherlock Holmes'u ziyarete gitmiştim. Yanı başında piposu ile kanepeye uzanmıştı. Üzerinde robdöşambr vardı. Yanında duran bir yığın buruşmuş gazetenin hepsinin okunduğu belli oluyordu.

Gözüme bir şapka çarptı.

Kanepenin yanında bir sandalye bulunuyordu. Sandalyenin arkasına bir şapka konmuştu. Bu, kullanılamayacak kadar eski olan bir fötr şapkaydı. Sandalye üzerinde tutulduğuna göre Sherlock Holmes onu inceleme altına almıştı.

—Siz çalışıyordunuz sanırım, oysa ben sizi meşgul ediyorum…

—Tam tersine, ben de tam konuşacak birini arıyordum.

Parmağıyla şapkayı işaret etti.

—Şapkanın yapıldığı bu malzemeyi görüyor musun? Aslında olağandışı bir şey yok. Ancak dikkat çeken bir nokta var.

Koltuğa oturdum ve ellerimi ateşe doğru uzattım. Hava buz gibiydi. Camlar neredeyse buz tutmuştu.

—Bu şapka bir cinayete ilişkin ipucu taşıyor. Üzerinde bir cinayetin bir izi var. Bu şapka sayesinde katili yakalayacaksınız.

Sherlock Holmes kahkaha attı:

—Hayır, cinayet falan değil. Dört milyon insanın kaynaştığı birkaç kilometrekarelik bir yerde tuhaf şeyler olur fakat bunlar mutlaka cinayet değildir. Bunu kim bilir kaç kez yaşadık.

—Haklısınız, sonuçlandırdığınız son işlerin üç tanesi kanun açısından suç teşkil etmiyordu.

—Evet. Iren Adlerin elinden almaya çalıştığımız mektuplar işi, Bayan Mary Sutherland'ın tuhaf macerası ve kocaman dudaklı adamın başına gelenler cinayet değildi. Şimdi uğraştığım meselede de cinayet olmadığını düşünüyorum. Komisyoncu Peterson'ı tanıyor musun?

—Evet.

—Bu ganimet ona ait.

—Yani onun şapkası mı?

—Hayır bulan kişi o. Sahibi bilinmiyor. Bu şapkayı şapka olarak değil, entelektüel bir konu olarak incelemenizi istiyorum. Ancak öncelikle buraya nasıl geldiğini söyleyeyim. Yılbaşı sabahı semiz bir kazla birlikte geldi. Sanırım kaz şimdi Peterson'ın ocağında kızarmaktadır. Şimdi asıl konumuza gelelim: Namus timsali olan Peterson bir eğlence yerinden sabaha karşı evine dönmek üzere çıktı. Saat dört civarıydı. Tottenham Court Road'da aşağı doğru yürümekteydi. Önünde, omzunda yeni kesilmiş beyaz bir kaz taşıyan oldukça iri kıyım bir adamın ilerlemekte olduğunu gördü. Goodge Nrut'un köşesinde adamın etrafını mahallenin çocukları sarmıştı. Adamla alay etmeye başladılar. Biri şapkasını kaptı ve şapka yere düştü. Adam kendini savunmak için bastonunu havaya kaldırdı ve sallamaya başladı, fakat bu hareketiyle arkasındaki dükkânın camını kırmış oldu. Peterson zavallı adamın yanına koştu. Bunu gören adam ne yaptı dersiniz! Camı kırmış olmaktan korkmuş olsa gerek, üniformalı bir adamın üzerine doğru geldiğini görünce kazı fırlattı ve tabanları yağlayıp kaştı. Kısa süre içinde gözden kaybolmuştu. Peterson'ı gören çocuklar hemen çil yavrusu gibi dağıldı. Peterson savaş meydanında yalnız kalında ganimete el koydu. Bunlar yassı olmuş bir şapka ve leziz bir kazdı.

—Herhalde kazı sahibine iade etmiştir.

—Bu meselenin kilit noktası. Kazın sol ayağında bir kâğıt başlıydı, kâğıtta "Bayan Henry Baker'a"

diye yazmaktaydı. Şapkanın içindeki astarında da "H. B." Harfleri okunmaktaydı. Ancak bizim şehrimizde soyadı Baker olan binlerce kişi vardır. Bunlar arasında da yüzlerce Henry Baker bulunur. Bu nedenle kazın sahibi bulmak hiç de kolay değildi.

—Peki Peterson ne yaptı bu durumda?

—Sabahleyin hem kazı hem de şapkayı bana getirdi. Muammalardan hoşlandığımı bilen bir tanıdığı kişi bunu tavsiye etmiş. Kazı bu sabaha kadar sakladım. Hava soğuk olduğu izin kaz daha fazla bekletilemezdi, neredeyse kokacaktı. Peterson onu alıp gitti. Ben de Yılbaşı yemeğinden mahrum kalan bu meçhul zatın şapkasını alıkoydum.

—Gazetelere ilah vererek kazı arayan çıkmadı mı peki?

—Olmadı.

—Peki bu durumda sahibini nasıl bulacaksınız?

—Bir sonuca varacağım.

—Bu şapkadan mı bir sonuca varacaksınız?

—Aynen öyle.

—Şapkayı atın gitsin bence. Kullanılamayacak kadar eski olan bir şapkadan ne olur ki?

—Yöntemlerimi biliyorsun. Bunları sen uygula. Başında bir şapka bulunan bu adamın kim olduğunu tahmin et.

Şapkayı aldım. Yağlıydı. İğrenerek evirip çevirdim. Sıradan bir melon şapkaydı aslında. Her melon şapka gibi yuvarlaktı ve her melon şapka gibi sertti. İçi bir zamanlar kırmızı ipekmiş! Şimdi ise rengini tayin etmek olanaksızdı. Meşin astarda şapkayı yapan ustasın isim ve adresi yoktu. Bir tarafında yalnızca "H. B." harfleri okunmaktaydı. Kenarında çenealtı kayışı deliği vardı ancak kayış yoktu. Yırtık pırtıktı, kirli ve lekeliydi. Siyah mürekkeple lekelerin kapatılmaya çalışıldığı belliydi.

—Şapkayı dostuma iade ettim:

—Ne yazık ki bir şey göremedim.

—Gördünüz Bay Watson, her şeyi gördünüz. Ancak gördüklerinizi anlamlandıramıyorsunuz.

—Rica ederim, bu şapkadan nasıl bir sonuç çıkarmamı bekliyorsunuz?

Kolunu uzatıp şapkayı havada tuttu, profesyonel bir ciddiyetle baktı.

—Alın ölçüsüne bakılırsa okumuş yazmış bir adamın şapkası bu. Son üç sene zenginmiş, ancak son günlerinde yarı aç yarı tok yaşamaya başlamış. İleriyi gören biri olduğu söylenebilir. Ancak şimdi eskisi kadar ileriyi gören biri değil. İşleri bozulunca moral açısından çöküntüye uğramış, sonunda kendisini içkiye vermiş. Eşinin de artık onu sevmediği belli.

—Alem birisiniz Bay Holmes.

Benim alaycı sözlerime kulak asmadan konuşmasına devam etti:

—Ancak bu adam kendisine olan saygısını kaybetmiş değildir. Ömrünü evinde geçiren, çok az sokağa çıkan, sağlığı kötü, orta yaşı geçmiş, saçlarına aklar düşmüş biriyle karşı karşıyayız: Saçını yakın zamanda kestirmiş ve jöle ile yan tarafa yatırıyor. İşte şapkanın beni ulaştırdığı sonuçlar bunlar. Az kalsın söylemeyi unutuyordum, evinde havagazı tesisatı olduğunu hiç sanmıyorum.

—Benimle alay ediyorsunuz.

—Kesinlikle etmiyorum. Söylediklerimden sonra bunları nasıl anladığımı yine de anlayamıyor musun?

—Pek zeki olduğum söylenemez, bu bilinen bir şey! Bunu itiraf ettikten sonra anlayamadığımı da itiraf ederim: Bir kere adamın entelektüel olduğunu da nereden çıkardınız?

—Kübik hacim nedeniyle. Böyle bir kafanın içi boş olamaz.

—Peki parasız kaldığını nereden biliyorsunuz?

—Bu şapka üç yıllık. Kenarları içine doğru bükülmüş melon şapka üç yıl önce modaydı. Ancak kalitesi mükemmel. Şu astarına ve dilimli ipek şeride bakın. Bu adam üç yıl önce böylesine pahalı bir şapka aldıysa demek ki zengindi, fakat üç yıldır bu şapkayı kullanıyorsa, demek ki başkasını alamamaktadır. O halde yoksul düşmüştür.

—Peki, bunları doğru olarak kabul edelim, ya ileriyi gören biri olduğu ve moral açısından bozulduğunu nereden çıkardınız?

Sherlock Holmes parmağını çenealtı kayışı deliğine dayadı:

—İleriyi gördüğü buradan belli. Şapkalar çenealtı kayışıyla satılmaz. Bu adam bu kayışı taktırdığına göre, ileriyi görmüş, şapkasının rüzgârda uçabileceğini düşünmüş. Ancak çenealtı kayışı koptuğunda bunun yerine yenisini takmadığına göre demek ki artık ileriyi görecek durumu kalmamış. Bu da karakterinin zaafa uğradığı anlamına geliyor. Moral açısından çöküntüye uğramış. Buna rağmen şapkasındaki lekeleri siyah mürekkeple kapatmaya çalışmış. Demek ki kendisine olan saygısını kaybetmemiş.

—Gayet mantıklı görünüyor.

—Orta yaşı aştığını, saçlarına aklar düştüğünü, saçlarını yeni kestirdiğini, jöle kullandığını astarın içini inceleyerek anladım. Yapışkan ve jöle kokuyordu. Şimdi de şu tozları inceleyelim: Bunlar sokak tozu değil, ev tozu. Demek ki şapka uzun zaman boyunca portmantoda asılı kalmış. İçinde bulunan rutubet lekesi adamın çok terlediğinin delili olarak görünüyor.

—Peki ya eşi? Artık kocasını sevmiyor dediniz.

—Bu şapka aylardır fırçalanmamış: Ben bir gün seni bu kadar tozlu bir şapkayla görürsüm, eşinin sizi sevmediği için bu halde sokağa çıkardığını düşünürüm.

—Belki de evli değildir.

—Hayır, karısıyla barışmak için evine kaz götürüyordu. Kazın ayağında bağlı olan kağıdı unutma.

—Her şeye bir cevabınız var, peki evinde havagazı olmadığını nasıl anladınız?

—Bir adamın şapkasında bir, en fazla iki is lekesi bulunabilir, fakat beş-altı is lekesi görürsem söz konusu kişinin mum kullandığını anlarım. Demek ki merdivenleri bir elinde şapka, bir elinde mum çıkıyor diye düşündüm. Havagazı borusu iz yapmaz, öyle değil mi?

Katılarak güldüm.

—Tamam demekten başka çare yok. Peki madem ki cinayet işlenmemiş, bütün felaket bir kazın başkasının eline geçmiş olmasından ibaret, boş yere büyük bir enerji sarf ettiğinizi düşünmüyor musunuz?

Sherlock Holmes yanıt vermeye hazırlanırken kapı hızla açıldı ve içeriye komisyoncu Peterson bir hışımla girdi. Yanakları kızarmış, gözleri şaşkınlıktan faltaşı gibi açılmıştı.

—Bay Holmes! Kaz . . . Kaz . . . diye kekeledi

—Ne oldu? Canlandı mı yoksa? Pencereden mi uçtu?

Holmes adamın yüzündeki şaşkınlığı doyasıya seyretmek için divana ilişmişti.

—Bakın Bay Holmes! Eşim kazın kursağında ne buldu?

Elini uzatıp avucunu açtı. Avcunun içinde fasulyeden küçük, lekesi olmayan mavi bir taş parlıyordu.

Sherlock Holmes hayranlıkla ıslık çaldı:

—Bu bir servet değerinde!... Peterson bu taşın ne olduğunu biliyorsun değil mi?

—Bir elmas! Çok kıymetli bir taş! Camı hamur keser gibi kesiyor.
—Kıymetli bir taş değil, kıymetli taşın ta kendisi.
—Morcar Kontesi'nin "Mavi sinekçil Kuşu" olmasın sakın!
—Ta kendisi dedim ya. Her gün *Times*'da bu mücevher hakkında çıkan ilanı okuduğum için kıratını ve şeklini biliyorum. Dünyada bir benzeri bulunmayan, paha biçilmez bir taş bu! Bulana vaat edilmiş olan bin sterlin, değerinin yirmide biridir.
—Bin sterlin mi? Bin sterlin ha!..
Koltuğa çökmüş olan komisyoncu şaşkınlıkla yüzümüze bakıyordu.
—Bulana bin sterlin mükafat. Evet. Fakat bana kalırsa, Kontes için manevi olarak o kadar çok kıymeti var ki, bu taşı kendisine iade edecek kişiye servetinin yarısını verir.
Söze karıştım:
—Aklımda kaldığına göre Cosmopolitain Otel'de çalınmıştı.
—Evet, 22 Aralık'ta. Yani beş gün önce. Demirci Folm Horner'i itham ettiler. "Kontesin mücevherini çekmecesinden çaldı!" dediler. Aleyhine o kadar kuvvetli deliller bulundu ki konu mahkemeye kadar intikal etti.
Gazeteleri karıştırdı, birini alıp bize şu haberi okudu:
"Cosmopolitain Oteli'nde Bir Elmas.
Bütün dünyada 'Mavi Sinekçil Kuşu' adıyla tanınan bu elması, Kontesin mücevher kutusundan çalmak suçundan sanık olarak 26 yaşındaki demirci John Horner mahkemeye verildi. Otelin personel şefi James Ryder, pencerenin sallanan ikinci demir çubuğunu sağlamlaştırması için demirciye kontesin giyinme odasını gösterdiğini ifade etti. Bir süre boyunca Horner'in başında durmuş, sonra çağırmışlardı. Döndüğü zaman Horner gitmişti. Fakat masa zorlanmıştı ve Kontesin mücevher çekmecesi tuvalet masasının üzerinde açık ve boş olarak duruyordu. Ridner hemen polise haber verdi, Horner o akşam tutuklandı. Ancak elmas bulunamadı. Üstünü aradılar, evini her yerini aradılar, yoktu. Kontesin oda hizmetçisi Catherine Casack, Kontesin odasına hırsız girdiğini anlayınca Rider'in haykırdığını duyduğunu ve giyinme odasına koştuğunu, odayı tanığın tarif ettiği şekilde bulduğunu söyledi,
"Müfettiş Bradstreet de sanık Horner'in tutuklanınca suçlamayı kesinlikle reddettiğini, suçsuz olduğunu, kendisinin hiçbir şey çalmadığını iddia ettiğini kaydetmiştir. Hırsızlıktan bir sabıkası bulunan sanık mahkemeye girer girmez heyecanlanmış, jürinin kararını anlayınca düşüp bayılmıştır."
Holmes gazeteyi avucunda buruşturdu.
—Hımmm! Mahkemede ne olmuşsa olmuş, biz şimdi şu muammayla karşı karşıyayız: Bir elmas çekmecisi soyuluyor ve kıymetli bir taş Tottenham Court Road civarında bir kazın kursağında bulunuyor. Bu başlangıç ile sonuç arasındaki ilgiyi ortaya çıkarmak gerek. Dikkat edin Watson, benim vardığım önemsiz neticeler şimdi önemli olmaya başladılar. İşte taş. Bu taş bir kazdan geldi. Kaz da biraz önce niteliklerini ortaya koyduğumuz şapkanın sahibi Bay Henry Baker'den geldi. Bu kişiyi arayıp bulmalıyız ve bu meselede oynadığı rolü kendisine itiraf ettirmeliyiz. Bunun içinde en basit çareye başvurarak işe başlamalıyız. Yani akşam gazetelerine ilan verelim. Bunda başarılı olamazsak başka bir çare düşünürüz.
—İlanda ne yazacaksınız?
Sherlock Holmes
—Bana bir kalem ve kâğıt verin… Yazıyorum:

“Goodge Street köşesinde bir kaz ve siyah bir melon şapka bulunmuştur. Bay Henry Baker bu akşam saat 18.30’da Baker Street 221 numaraya gelirse şapka ve kazı alabilir.”

—İyi bakalım ama adam bu ilanı görecek mi?

—Merak etmeyin, gazetelere göz atacaktır. Fakir bir adam olarak büyük bir kaybı vardır. Dükkân camını kırıp Peterson’un koştuğunu görünce öylesine şaşkınlığa uğradı ki kaçmaktan başka bir şey düşünemedi. Ancak sonrasında kazı bıraktığı için bin pişman olmuştur. Öte yandan gazetelerde isminin çıkması onu ilanı okumak zorunda bırakacaktır. Onu tanıyanlar okuyup kendisine haber verecektir. Haydi bakalım Peterson yazıyı ilan ajansına götürün, akşam haberlerinde yayınlansın.

—Hangi gazetelerde?

—Globe Star, Pall Mall, Saint-James Gazette, Evening News, Standart, Echo ve aklına ne gelirse

—Peki . . . Taş ne olacak?

—Taş mı? Taş bende kalsın. Teşekkür ederim. Dinle Peterson, gelirken bir kaz satın al. Eşinin şu an afiyetle yemekte olduğu kazın yerine buraya gelecek kişiye bir kaz vermeliyiz.

—Peterson gittikten sonra Holmes taşı ışığa tuttu.

—Ne güzel şey! Nasıl da parlıyor, nasıl da ışıldıyor!... Her kıymetli taş gibi bu da bir suçun çekirdeği, bir suç unsuru. Kıymetli taşlar şeytanın olta yemleridir. Daha eski ve daha yüksek kıratlı her taşın her bir yüzeyi bir suçu temsil edebilir. Bu taş yirmi yıllık Güney Çin’de Amoy Nehri kıyısında bulundu. Özelliği Sinekçil Kuşuna benzemesidir, bu kuştan farkı rengidir. Bu taş mavi, sinekçil kuşu ise kırmızıdır. Taş yirmi yaşında olmasına rağmen ömrü uğursuzluk içinde geçmiştir. Bu 2-5 gramlık taş uğruna iki cinayet işlenmiştir, birinin yüzüne kezzap dökülmüştür, bir kişi intihar etmiştir ve çok sayıda hırsızlık vakaları olmuştur. Kim der ki bu muhteşem şey insanları zindana ve darağacına götürmektedir! Taşı kasama koyup Kontese mücevherinin bende olduğunu yazacağım.

—Hormes’in suçsuz olduğuna inanıyor musunuz?

—Şu anda bir şey söyleyemem.

—Henry Baker’ın bu işte parmağı var mı diyorsunuz?

—Hayır. Bence onun işte hiçbir rolü yok. O yolda bırakıp kaçtığı kazın altın bir kazdan daha değerli olduğunu bilmiyordu. İlanımıza yanıt gelince bunu kolayca ispat edeceğim.

—Yanıt gelene kadar yapabileceğimiz hiçbir şey yok mu?

—Hayır yok.

—Bu durumda ben hastalarıma bakayım. Randevu saatinde gelirim.

—Mutlaka gelmelisin. Saat yedide yemek yiyeceğim. Galiba çulluk var. Kazın kursağından elmas çıktığına göre, çulluğun kursağını da Bayan Hudson’a kontrol ettireyim mi Watson?

Hastalarımdan birisi beni tahmin ettiğimden çok daha fazla oyaladı. Baker Caddesi’ne gittiğim zaman saat altı buçuğu geçiyordu. Eve yaklaşırken kapının üst camından akseden ışığın altında başında ekose bere, üstünde boynuna kadar ilikli bir manto, uzun boylu bir adamın beklediğini gördüm. Ben gelince kapı açıldı, Holmes’un dairesine beraber çıktık.

Holmes ayağa kalkarak konuğunu karşıladı:

—Bay Henry Baker’la müşerref oluyorum değil mi? Ocağın başına otururuz Bay Baker. Gece çok soğuk… Siz de tam zamanında geldiğiniz Bay Watson, Bay Baker bu sizin şapkanız mı?

—Evet benim şapkam.

—Bay Baker iriyarı bir adamdı, omuzları geniş, kafası kocaman, zeki yüzlüydü. Kır düşmüş siyah sivri sakallıydı. Siyah redingotunun tüm düğmelerini iliklemiş, yakasını kaldırmıştı. Burnu ve

yanaklarındaki kızartılarda titrek elleri Holmes'un yanıldığını gösteriyordu. Kendisini içkiye verdiği anlaşılıyordu. Kolluk görünmediğine göre gömlek giymemişti. Sözlerini ölçerek söylüyordu. Entelektüel biri olduğu belliydi. Holmes:

—Bir ilan vermenizi bekleyerek şapkayı muhafaza ettik, peki neden gazetelere bir ilan vermediniz?

Bay Baker mahcup bir halde gülümsedi:

—Para benim için çok kıymetlidir, çünkü az miktarda param var. Etrafımı saran serseriler şapkamı da kazı da alıp kaçtılar sandım. Boş yere para harcamak istemedim.

—Haklısınız, fakat maalesef biz kazı yedik.

—Yediniz mi?

—Bay Baker gözleri yuvalarından fırlayacak şekilde oturduğu koltukta doğruldu.

—Evet, eğer biz yemeseydik hiç kimse yiyemeyecekti, çünkü kokacaktı. Fakat onun yerine size bu kazı aldık. Aynı büyüklüktedir, onun yerini tutar, değil mi?

Bay Baker rahat bir nefes aldı:

—Elbette, elbette.

—Sizin kazınızın tüylerini, ayaklarını, kursağını sakladık; isterseniz alabilirsiniz.

Adam içtenlikle güldü:

—Maceranın anısı olmaktan başka bir işe yaramazlar. Ya bu yeni alacağım kazın yenmeyecek tarafları ne işe yarayacak? İzin verirseniz ben yalnızca büfenin üzerinde duran kazı alıp gideyim.

Sherlock Holmes bana bir göz attı ve hafifçe omuz silkti.

—İşte şapkanız, işte kazınız. Yolda bıraktığınız kazı nereden aldığınızı sorabilir miyim? Ben kaz etine düşkünüm. Bu kadar lezzetli bir kaz hiç yememiştim.

Bay Baker ayağa kalkmış, şapkası ve kazı eline almıştı.

—Biz birkaç arkadaş Müze yakınlarında Alpha lokantasına gideriz. Müze'de çalışırız. Bu sene bizim babacan müdürümüz bir birlik oluşturdu, her hafta bizden az miktarda bir para kesti. Buna karşılık Yılbaşı için her birimize bir kaz verecekti. Ben taksitlerimi düzenli bir şekilde ödedim. Geri kalanını biliyorsunuz. Size minnettarım.

İkimizi selamlayarak çıktı. Adeta yeniden canlanmış gibiydi.

Holmes arkasından kapıyı kapattı.

—Bay Baker'ın tahmin ettiğim gibi bu konuyla hiç alakası yok, dedi.

Sonra bana sordu:

—Karnınız aç mı Bay Watson?

—Pek aç değil.

—Öyleyse yemeğimizi daha geç saatte yiyelim, bunu yaparsak bir izi sıcağı sıcağına takip edebiliriz.

—Kabul.

Gece hava buz kesmişti. Boynumuza yün atkı sardık. Bulutsuz gökte yıldızlar ışıldıyordu. Doktorlar mahallerinde ayak seslerimiz yankılar uyandırıyordu. Vimpole Street, Harley Street, Oxford Street… Bir çeyrek sonra Alpha lokantasının önüne geldik. Holborn'a inen yollardan birinin köşesinden, küçük bir restoran vardı. İçeri girdik, Holmes iki bira ısmarladı. İçki içmekten patronun yüzü kıpkırmızıydı. Holmes:

—Biranız kazlarınız kadar lezzetliyse diyecek hiçbir şey yok, dedi.

—Kazlarım mı?

Patronun şaşkınlıktan bir kaşı yukarı doğru kalktı.
—Evet, kazlarınız. Biraz önce Bay Henry Boker'la görüştüm. Yemeklerini sizde yiyormuş.
—Anladım, ama kazlar benim değil.
—Ya? Peki ama o kazlar…
Patron sözünü kesti:
—Covert Garden'da bir dükkândan yirmi dört tane kaz aldım.
—Oradaki tavukçuları tanırım. Hangisinden almıştınız?
—Breckinridge 'den.
—Onu tanımıyorum… Sağlığınıza patron! Hayırlı işler.
Dışarı çıkınca paltolarımızın düğmelerini ilikledik. Holmes:
—Bay Breckinridge'e gidelim, dedi. Unutmayın Bay Watson, bu zincirin bir ucunda bir kaz var fakat diğer ucunda da suçsuz olduğunu kanıtlayamazsak en az yedi yıl hapse mahkûm edilecek bir insan var. Araştırmalarımız belki de onun suçlu olduğunu bir kere daha ortaya koyar fakat polisin gözünden kaçan ve bizim tesadüf eseri olarak ele geçirdiğimiz bir ipucu var. Biz ipin öbür ucunu bulalım.
Halburn'ı geçtik. Endell Street'tn indik, barakalar arasında dönüp dolaşıp Covent Garden pazarına geldik. En büyük dükkânın tabelasında kocaman harflerle "Breckinridge" yazıyordu. Jokey kılıklı patron genç birinin yardımıyla kepenkleri kapamaya hazırlanıyordu. Favorileri özenli bir şekilde taranmış olan, sivri yüzlü bir adamdı. Holmes:
—Hava çok soğuk değil mi? diye sordu.
—Tavukçu çırağına 'Bu adamlar ne istiyor?' der gibi baktı. Holmes kümeslerin boş raflarını parmağıyla gösterdi:
—Kaz kalmadı galiba.
—Yarın sabah isterseniz beş yüz tane alabilirsiniz.
—Bana bu gece lazım.
—Birkaç tane var ama kızartıyorum.
—Bana sizi önerdiler.
—Kim önerdi?
—Alpha'nın sahibi.
—Haaa… Anlaşıldı. Ona yirmi dört kaz satmıştım.
—Çok lezzetli kazlardı. Nereden almıştınız? Tavukçu öylesine ters davrandı ki şaşırdım:
—Bana baksanıza siz! dedi; burada ne arıyorsunuz? Bana doğruyu söyleyin.
—Doğru söylüyorum. Alpha lokantasına sattığınız kazları nereden aldığınızı öğrenmek istiyoruz.
—Onu anladık ama öğrenemeyeceksiniz. Şimdi güle güle.
—Bunu öğrenmek istememe neden bu kadar kızdığınızı anlayamadım. Bu durum sizi çok rahatsız etti.
—Sizin de kafanızı ütüleseler, sizi de rahatsız ederdi. Ben parayı bastırıp mal aldığım zaman iş bitti sayarım, ancak 'kazlar nerede?' 'kazlar kaça?' diye boyuna soruyorlar. Öyle bir gürültü patırtı var ki yeryüzünde kazdan başka bir şey yok sanırsınız.
Holmes dudak büküp omuz silkti:
—Sizin canınızı sıkan insanlarla benim hiç ilgim yok. Söylemek istemiyorsanız söylemeyin . . . başka bir yere giderim. Fakat kümes hayvanları hakkında bilgim vardır. Örneğin yediğim kazın kırlık

alanda beslendiğine bahse girerim.
—Öyleyse bahis miktarını kaybettiniz, çünkü o kaz şehirde beslenmişti.
—Bu mümkün değil.
—Size şehirde beslenmişti diyorum.
—Diyorsunuz ama ben inanmıyorum.
—Yahu kümes hayvanlarını benden daha iyi mi bileceksiniz? Çocukluğumdan beri onlarla beslendim. Alpha'ya sattığım kazlar şehirde beslenmişti.
—Kesinlikle inanmam.
—Nesine bahse girersiniz?
—Çekiniyorum çünkü bahse girmek bile bile paranızı almak anlamına gelecek. Kazın kırlarda beslendiğine eminim. Fakat ısrar ederseniz bir altın liraya bahse girerim. Parayı verin de inadınızdan vazgeçin diye.
Tavukçu alay etti.
—Boll şu defterleri getir.
Çocuk hızla koşup bir küçük bir de yağlanmış büyük bir defter getirdi. Her ikisini de lambanın altına bıraktı.
—Bay Amatör, şimdi görürüz! Canlı kazım kalmadı sanıyordum fakat elimin altında bir tane varmış. Şu küçük defteri görüyor musun? Görüyorum, ne olacak?
—Alışveriş yaptıklarımın isimleri kayıtlıdır. Bu sayfalara şehir dışındakileri yazarım. İsimlerinin yanlarındaki rakamlar hesaplarını tuttuğum büyük defterdeki sayfa numaralarıdır. Şimdi şu kırmızı mürekkeple yazılmış sayfaya bakın. Bunlar şehir içindeki tavukçu esnafının isimleridir. Üçüncü ismi okuyun.
—Bayan Oakshalt 117, Briston Road… 249
—Tamam. Şimdi büyük defteri açalım.
Holmes defterin 249. Sayfasını açtı:
—İşte Bayan Oakshalt 117 Briston Road Tavukçu ve yumurtacı
—Son defa ne almıştınız?
—22 Aralık'ta yedişer buçuk şilingten yirmi dört tane kaz.
—Pekala üstte ne yazılı?
—Alpha sahibi Vindigate'a satıldı.
—Bir diyeceğiniz kaldı mı?
Sherlock Holmes bahsi kaybettiğine çok canı sıkılmış görünüyordu. Cebinden bir altın lira çıkarıp tezgâhın mermerine attı ve hiddetinden söyleyecek söz bulamayan bir insan tavrıyla arkasını dönüp yürüdü. Biraz sonra sokak fenerlerinden birinin altında durup, içtenlikle fakat sessiz sedasız olarak kendine özgü gülüşüyle güldü.
—Cebinde at yarışları gazetesi taşıyan, bu şekilde favorili birini gördüğünüz zaman, bahse girmek suretiyle istediğinizi elde edersiniz. Eğer yüz altın lira verseydim ondan bu bilgiyi alamazdım fakat bahse tutuşunca bütün defterlerini açtı. Anlıyorsun ya Bay Watson, araştırmalarımızın sonuna geldik. Bir mesele kaldı: Bayan Oakshalt'a bu gece mi gidelim yoksa bu ziyareti yarına mı bırakalım. Buna karar vermeliyiz. O budalanın söylediğine bakılırsa bu işle başkaları da ilgili.
Biraz önce ayrıldığımız dükkândan öylesine bir gürültü yükseldi ki Holmes konuşmasını sürdüremedi. Dönüp baktık: Lambasının kaldırıma akseden ışığında hilebaz suratlı kısa boylu bir

adam gördük. Tavukçu Breckinridge eşikte adama karşı yumruk sıkıyordu.

—Sizden de, kazlarınızdan da bıktım usandım artık! diye haykırdı. Cehennem kadar yolunuz var. Eğer bir daha gelip aynı masalı anlatırsanız köpeği çözüp üstünüze salarım. Gidip Bayan Oakshalt'ı bulun. Hem kendisiyle konuşurum ama bundan size ne? Kazları ben sizden mi aldım?

Kısa boylu adam memnuniyetsiz bir ifade ile yanıt verdi.

—Hayır ama bir tanesi benimdi.

—Bunu Bayan Oakshalt'a anlatın…

—O da beni size gönderdi.

—Öyleyse Marko Paşa'ya gidelim!... Benim kendi derdim bana yetiyor… Haydi, yeter artık! Defolun!...

Kısa boylu adamın üzerine yürüdü, fakat o tabanları yağlayıp kaçtı. Holmes fırladı:

—Briston'a gitmekten kurtulabiliriz, gelin bakalım kısa boylu adam işimize yarayacak mı?

Koşar adım yürüyerek adamı omzundan yakaladı. Kısa boylu adam irkildi, sokak fenerinin ışığında yüzü bembeyaz görünüyordu. Sesi titreyerek soru:

—Siz kimsiniz? Benden ne istiyorsunuz?

—Affedersin, dedi. Biraz önce tavukçuyla konuştuklarınızı duydum. Sanırım size yardımım dokunabilir.

—Sizin mi? Siz kimsiniz ki? Ne biliyorsunuz?

—İsmin Sherlock Holmes. Başkalarının bilmediklerini bilmek görevimin bir parçası.

—Ama benim işimi bilemezsiniz.

—Ben her şeyi bilirim. Briston Road'da dükkanı olan Bayan Oakshalt'ın tavukçu Breckinridge'a satmış olduğu kazları arıyorsunuz. Bu kazları Alpha lokantası sahibi olan Vindigate'e verdi. O da bu kazları bir kulübe verdi. Bay Henry Baker'da o kulübün üyesidir.

Kısa boylu adam ellerini birleştirdi.

—Tam aradığım adamsınız! diye haykırdı. Bu işle ne kadar ilgilendiğimi bilseniz…

Sherlock Holmes bir araba tuttu:

—Burada rüzgâr altında konuşmak yerine rahat bir odada konuşmak elbette daha iyi olacaktır, dedi. Fakat söyleyin bakalım siz kimsiniz?

Kısa boylu adam biraz tereddüt ettikten sonra yanıt verdi.

—Adım John Robinson'dır.

—Hayır, hayır, asıl adınızı söyleyin. Sahte işimle ilerleyemeyiz.

Adamın yüzü birdenbire kıpkırmızı oldu:

—Öyle olsun bakalım. Asıl ismim James Rider'dir.

—Tamam. Cosmopolitain Oteli personel şefi lütfen arabaya binin, size öğrenmek isteyeceğiniz her şeyi söyleyeceğim.

Kısa boylu adam hem korkarak hem de ümitli bir şekilde yüzümüze baktı. Kendisine piyango vurmuş gibiydi. Ancak belki de belaya bulaşıyordu? Bunların hangisi olduğunu kestiremiyordu. Arabaya bindi, yarım saat sonra Sherlock Holmes'un salonundaydık. Yol boyunca tek kelime bile konuşulmamıştı. Ancak kısa boylu adamın nefes alışından, ellerini kavuşturup ayırmasından, sinirlerinin son derece gergin olduğu anlaşılıyordu.

Salona girince Holmes'un keyfi yerine gelmişti:

—İşte geldik! Bu soğuk havada ocakbaşı gül bahçesi sayılır. Dondunuz Bay Rider. Şu sandalyeye

oturun. İzin verin de ben terliklerimi giyeyim. Ondan sonra sizi üzen basit konuyu hallederiz. Kazların başına gelenleri anlamak istiyorsunuz değil mi?

—Evet.

—Daha doğrusu o kazlardan bir tanesi sizi ilgilendiriyor. Kuyruğu siyah meçli beyaz bir kaz.

—Kazın nerede olduğunu söyleyebilir misiniz?

—Buraya geldi.

—Buraya mı?

—Evet. Fevkalade bir kazdı. Bunun farkına vardık. O kazla bu derecede ilgilenmenize şaşırıyoruz. Öldükten sonra yumurtladı. Ömrümde gördüğüm en zarif, en parlak, en mavi yumurtayı yumurtladı. Kasamda sakladım.

Adam yerinden fırladı ve şömineye tutundu. Holmes çekmecesini açtı, mavi olması çıkardı, elmas bir yıldız gibi parlıyordu.

Rider ayaktaydı. Kararsızlığı yüzünden okunuyordu.

İtiraf mı edecekti yoksa inkâr mı?

Holmes gayet sakindi.

Partiyi kaybettiniz Bay Rider! Sıkı durunuz yoksa ocağa yuvarlanacaksınız. Bay Watson, tutup sandalyesine oturtunuz, çetin işlere göğüs gerecek kadar kan yok damarlarında. Bir yudum da kanyak verin. Hah, şimdi biraz insana benzedi… Ancak çok zayıf…

Rider sendelemiş, düşecek gibi olmuştu. Kanyak kanını biraz kızıştırdı. Gözleri korkudan faltaşı gibi açılmıştı. Kendisini itham eden Holmes’a bakarak oturdu.

—Zincirin bütün halkaları elinde. İhtiyacın olan bütün deliller de mevcut. İşi kökünden halletmem için pek az şey itiraf edeceksiniz Kontes Morcar’ın mavi elmasından bahsedildiğini duymuştunuz değil mi, Bay Rider?

Korkudan titreyerek yanıt verdi.

—Catherine Cusack’tan duydum.

—Anladım. Kontesin oda hizmetçisi. Sözün kısası kolayca zengin olma hevesine kapıldınız. Sizden çok daha iyi insanlar aynı hevese kapılmışlardır fakat siz kötü bir yönteme başvurdunuz, vicdansızca davrandınız. Bana göre siz bir rezilsiniz Bay Rider, vicdansız bir rezilsiniz. Demirci Horner’ın sabıkası olduğu için şüpheden kurtulamayacağını biliyordunuz değil mi? Bunun üzerine ne yaptınız? Kontesin pencere demirini suç ortağınız Catherine ile birlikte yerinden oynattınız, sonra Horner’ın itham altında kalmasını sağlayacak şekilde düzenleme yaptınız. Horner geldi, demiri yerine yerleştirip gitti. Siz elmas çekmecesini açtınız, mavi taşı çaldınız, ortalığı velveleye verdiniz ve böylece çaresiz Horner tutuklandı ve siz…

Rider yere çöküp Sherlock Holmes’un ayaklarına yapıştı:

—Tanrı aşkına bana acıyın!... diye haykırdı. Babama acıyın!... Anneme acıyın! Onlar mahvolurlar.

Bundan sonra hiçbir kötülük etmeyeceğim. Yemin ediyorum. Tanrı adına yemin ederim. Beni mahkemeye vermeyin.

Holmes buyurdu:

—Sandalyenize oturun. Pişman olup ağlamak iyi ama hiç suçu olmadığı halde hapiste yatan demirci Horner’i unutuyorsunuz.

—Gideceğim Bay Holmes, memleketi terk edeceğim, bu sayede onun hakkındaki tutuklama kararı bozulur.

—Bunu düşünürüz. Şimdi gelelim ikinci perdeye: Elmas kazın kursağına nasıl girdi? Kaz nasıl satıldı? Bize doğruyu söyleyin, bu sizin lehinize olacaktır.

Rider kuruyan dudağını ıslattı.

—Bütün olup biteni anlatacağım. Horner tutuklanınca, elması alıp ülkeden kaçmayı düşündüm, polis benim de üzerimi veya odamı arar diye korkuyordum. Otelde elmas saklayabileceğim hiçbir yer yoktu. Bir iş bahanesiyle çıkıp kız kardeşime gittim. Brickston'da oturmaktadır, Oakshalt'un karısıdır. Kaz besleyip satmaktadır. Yolda her gördüğüm insanı ya polis ya da polis müfettişi sanıyordum. Hava çok soğuktu ama ben boncuk boncuk terliyordum. Kız kardeşim bu halimin nedenini sordu. Oteldeki hırsızlık olayına heyecanlandığımı söyleyip ne yapacağımı düşünmek ve bir pipo tüttürmek için avluya çıktım. Pentonville'de yeni hapisten çıkmış olan bir arkadaşım vardı. İsmi Mandsley'dir. Bir gün bana hırsızların çaldıkları şeyleri nasıl piyasaya sürdüklerini anlatmıştı. Ona gidip danışmaya karar verdim. Bana elması paraya çevirmenin yolunu göstereceğine emindim. Ancak onun yanına nasıl gidecektim? Ya yolda biri çevirip üstümü ararsa ne olacaktı? Elmas yelek cebimdeydi. Duvara dayanmış düşünüyordum, kız kardeşimin kazları avluda dolaşıyorlardı. Aklıma bir şey geldi. Aklıma gelen şey dünyanın en usta dedektifini bile başarısızlığa uğratacak bir şeydi. Kız kardeşim birkaç hafta önce en güzel kazlardan birini bana hediye edeceğini söylemişti. Kız kardeşim verdiği sözü tutan biridir. Hediyemi şimdi alamaz mıyım diye düşündüm. Elması kaza yutturacaktım ve alıp Kilburn'a gidecektim. Mandsley Kilburn'da oturuyordu. Avluda küçük bir ambar vardı, en semiz en beyaz, kuyruğu siyah meçli bir kaz yakaladım, gagasını açıp elması parmağımla iterek kursağına indirdim. Kaz yutkundu, taşın kursağına inip yerleştiğini anladım. Fakat bundan sonra kanat çırpıp elimden kaçmaya yeltendi. Gürültüyü duyan kız kardeşim:

—Neler oluyor? . . . Ne var? dedi.

Yanıt vermek için arkama bakınca kaz elimden kurtulup kaçtı, sürüye daldı.

Kız kardeşim hayretler içindeydi

—Kaza ne yaptın Jem? diye sordu.

—Yılbaşı için bana bir kaz hediye edeceğini söylemiştin, ben de en semiz olanını seçmeye çalışıyordum, dedim.

—Sana hediye edeceğim kazı çoktan ayırdım. Ona 'Jem kazı' diyoruz. Bembeyaz, besili bir kaz. İşte şu sürüde yirmi altı kazım var. Biri senin, biri bizim, yirmi dördü ise satılık.

—Teşekkür ederim Maggir! Sence bir sakıncası yoksa ben biraz önce seçmiş olduğumu alayım.

—Deli misin? Benim ayırdığım çok daha besili, senin için besiye koyduk.

—Olsun ben kendi ayırdığımı istiyorum, hem de şimdi alıp gideceğim.

—Canın nasıl istiyorsa öyle yap!

Biraz küstü fakat sordu:

—Hangisini beğendin?

—Şu sürünün ortasında duranı, kuyruğu siyah meçli olanı.

—Pekala, kes alıp götür.

"Dediği gibi yaptım Bay Holmes, kazı alıp Kilburn'a götürdüm. Arkadaşıma başıma geleni anlattım. Maceraları değerlendirmesini bilen bir adamdır. Gülmekten katıldı. Bir bıçak getirdi, kursağı açtı. Kursakta benim elmas yoktu. Korkunç bir hata olmuştu. Kız kardeşim yanlış kaz kestirmişti, hemen geri döndüm, soluğu kız kardeşimin yanında aldım, kümeslere koştum, hiç kaz kalmamıştı.

—Kazları ne yaptın Maggil?
—Hepsini sattım.
—Kime?
—Covent Garden’da Breckinridge’a.
—Bana verdiğine benzeyen, kuyruğu siyah meçli başka kaz yok muydu?
—Vardı Jem. Kuyrukları siyah meçli olan iki kaz vardı. Ancak birbirlerinden ayırt edemedim.

“Anlayacağımı anlamıştım. Koşa koşa Breckinridge’a gittim. O da hepsini satmıştı, kime sattığını söylemedi, bir türlü bunu söyletemedim. Biraz önce beni nasıl karşıladığını gördünüz. Hep aynı şekilde yanıt verdi bana…

“Kız kardeşim beni delirdi sanıyor. Bende gerçekten çıldıracağımı sanıyorum. Deli olmak işten bile değil. Şu anda hırsızım, rezil bir hırsızım, hâlbuki henüz çaldığım şeyden faydalanmadım bile, cebime bir metelik bile girmedi. Tanrı beni korusun, Tanrı yardımcım olsun!

Başını avuçlarının arasına almış kıvrana kıvrana hıçkırıyordu.

Hıçkırıkları kesildikten sonra uzun bir sessizlik oldu… Odada soluk soluğa nefesi ve masada piyano çalar gibi kıpırdanan Holmes’un parmak seslerinden başka bir şey duyulmuyordu.

Sherlock Holmes birdenbire kalktı, kapıyı açtı.

—Gidiniz! dedi
—Ne dediniz? Gideyim mi?
—Evet.
—Tanrı sizden razı olsun.
—Çok konuşmayın, cehenneme kadar yolunuz var!...

Başka tek bir sözcük bile konuşmadı, adam merdivene koştu, yuvarlanır gibi indi. Sokak kapısı hızla kapandı, koşar adımlar kaldırımlarda duyuluyordu.

Holmes piposunu aldı:

—Ben dedi polisin beceriksizliklerini düzeltmekten sorumlu değilim. Eğer Horner tehlikede olsaydı iş değişirdi fakat Rider artık onun aleyhine tanıklık yapamaz. Horner da kurtulur. Bir suçluyu ceza almaktan kurtarmış olabilirim ama belki de onu doğru yola sevkettim. O kadar korktu ki, bundan böyle suç işlemeye cesaret edemez. Onu bugün cezaevine gönderseydim, hayatı boyunca idam sehpasında sallanmaya aday olan bir serseri olup çıkacaktı.

“Tesadüf yolumuza tuhaf bir mesele çıkardı ve bize bu muammayı çözmemiz için yardım etti. Bu ödülle yetinelim, eğer zile basarsanız yine kanatlı bir hayvanla ilgili başka bir meseleyi araştırmaya başlayabiliriz. Bir piliç kızartması yiyelim.

-2-KIRMIZI GÜRGENLER

O sabah Sherlock Holmes Daily Telegraph'ın küçük ilânlarını okuduktan sonra:

—Sanat sanat içindir prensibini kabul etmiş olanlar, basit, önemsiz şeylerden zevk alırlar dedi. Bu hakikati kavradığınıza şüphem yok Watson. Benim büyük rol oynadığım heyecanlı davaları bir tarafa bırakıp, basit ve ehemmiyetsiz sayılacak hadiseleri süsleyip yazıyorsunuz. Ne güzel.

—Affedersiniz ama, dedim, sizin basit ve ehemmiyetsiz dediğiniz bu hadiselere herkes heyecanlı hadiseler diyor.

Holmes maşayla bir ateş alıp çubuğunun ucundaki sigarasını yaktı:

—Kabahat sizin dedi.

Pek şaştım:

—Neden?

—Çünkü vak'aları siz süslüyor ve onlara esrarengiz bir mahiyet veriyorsunuz.

Serin bir ilkbahar sabahıydı. Sabah kahvaltısından sonra ocağın başında oturuyorduk. Dışarıda sis vardı. Karşı evlerin pencereleri hayal meyal görünüyordu. Lambayı yakmıştık. Kahvaltı sofrası henüz olduğu gibi durduğundan, ışık altında örtü daha da beyazlaşıyor, bardak ve tabaklar ışıldıyordu. Holmes o ana kadar konuşmamış, küçük ilânları okumuştu. Neden sonra benim yazıklarımdan bahis açtı ve şöyle devam etti:

—Hoş, bana yardım ettiğiniz meselelerin birçoğu kanuni manada suç sayılan şeyler değildi. Meselâ Bohemya Kralına yardımım, kaybolan nişanlı, Bükük dudaklı adam, Bekâr asilzade meselelerinde ağır cezayı ilgilendirecek taraf yoktu, selelerinde ağır cezayı ilgilendirecek taraf yoktu.

Holmes bir mektup uzattı:

—Ama bu sefer galiba kanunun cezalandıracağı bir suçlu bulacağız. Okuyunuz Watson.

Mektup dün akşam Montayne Place'dan postaya atılmıştı. Okudum.

Azizim Bay Holmes,

Bana teklif edilen bir işi kabul etmeden önce size danışmak istiyorum. Eğer rahatsız etmezsem yarın sabah on buçukta size geleceğim. Saygılarımla: Violette Hunter.

—Bu kadını tanıyor muydunuz? diye sordum.

—Hayır.

—Saat on buçuk.

—Evet… İşte kapı çalındı.

—Tam saatinde geldi.

—Bu mesele tahmininizden daha meraklı bir hadise olabilir. Mavi Sinekçil Kuşu'nu hatırlayın. Başlangıçta fanteziden başka bir şey değildi, fakat sonunda çatallaştı.

Biraz sonra anlarız. Merdivende ayak sesleri var.

Kapı açıldı, içeriye genç kadın girdi. Sade fakat temiz giyimliydi. Zeki yüzü, yağmurkuşu yumurtası kadar çilliydi. Sarışındı, kendi yağıyla kavrulan bir kadın olduğu her halinden belliydi.

Kendisini ayakta karşılayan dostuma:

—Rahatsız ettiğim için özür dilerim, dedi. Başıma çok garip bir şey geldi. Akıl danışacak kimsem yok. Siz aklıma geldiniz. Bana yol göstermek lütfunda bulunacağınızı umuyorum.

—Oturunuz Bayan Hunter.

Kızın, Holmes'in hoşuna gittiğini anladım, Holmes, yeni müşterisinin hal ve tavrını beğenmemişti.

Evvelâ kızı göz ucuyla inceledi, sonra dinlemek üzere koltuğuna gömüldü: şakaklarını uzatmış, on parmağının uçlarını birleştirmişti.

Bayan Hunter anlatmaya başladı:

—Beş sene albay Spence Munro'nun yanında öğretmendim. Albay Halifax'da bir iş buldu, çocuklarını alıp Amerika'ya gitti, ben açıkta kaldım.

"Gazetelere ilan verdim, gazetelerde çıkan ilanlara cevap yazdım, iş bulamadım… Biraz para biriktirmiştim, hepsi güneş altında kar gibi eridi. Parasızdım, ne yapacağımı şaşırmıştım.

"West End'dı "Westaway" adıyle tanınan bir iş bulma bürosu vardı, bu yazıhane özellikle öğretmenlik bulur. Haftada bir gün oraya gitmeyi alışkanlık edindim.

"Westaway, büronun sahibidir ama, büroyu Bayan Stoper idare eder. Küçük bir odası vardır. İş ve işçi arayanlar yandaki salonda beklerler, yanına sırayla, birer birer girerler.

"Geçen hafta gittiğim zaman her zamanki gibi büyük salondan Bayan Stoper'in küçük odasına girdim, ama Bayan Stoper yalnız değildi. Yanında son derece şişman bir adam oturuyordu. Gözlüklüydü. Odaya girenlere dikkatli bakıyordu.

"Beni görür görmez yerinden fırladı, Bayan Stoper'e:

"Bundan iyisi cansağlığı, dedi. Fevkalâde!.. Harikulûde!..

"Coşmuş, sevinçten ellerini ovuşturuyordu. Öyle içi geniş bir adamdı ki, insanın hoşuna gidiyordu.

"İş mi arıyorsunuz Bayan?" diye sordu.

"Evet efendim."

"Öğretmenlik mi?"

"Evet."

"Ne aylık istiyorsunuz?"

"Albay Spence Munro'nun yanında ayda dört sterlin alıyordum."

"Vay istismara vay!.. Alın teri içiyorlar yahu!.."

"Sevinçten yerinde duramıyor, kıllarını havaya kaldırıyor, sonra indirip ellerini ovuşturuyordu."

"Sizin gibi seçkin, mükemmel bir insana bu kadar az para verilir mi?

"Mükemmelden ne kastettiğinizi bilmem ama, belki de tahmin ettiğiniz kadar mükemmel bir öğretmen sayılmam. Biraz Fransızca, biraz Almanca, müzik ve resim bilirim."

"Bunları bir yana bırakalım, bunlar ikinci plânda kalır. Hâliniz ve tavrınız kibar. Bu yeter. Eğer bu derece kibar hâl ve tavırlı olmasaydınız, ilerde bu memleketin tarihinde büyük bir rol oynayacak olan bir çocuğun terbiyesini size bırakamazdık. Sizin gibi ruhu asil bir kadına az para verilir mi? Ben size senede yüz sterlin vereceğim Bayan."

"On parasız kaldığım bir sırada bu teklif bana rüya gibi göründü. İnanamıyordum. Bunu fark eden şişman adam portföyümü açıp elli sterlin çıkardı. Gözleri yüzünün beyaz yağları ortasında iki küçük nokta haline gelecek kadar gülümseyerek:

“Çalışanlarıma üstlerine başlarına harcasınlar ve yol masrafı yapsınlar diye yarım yıllık avans veririm, dedi.”

“Hiç kimse bende bu adam kadar alâka uyandırmamıştı ve onun kadar akıllı bir insan görmemiştim. Veresiye alışverişe başlamıştım bile. Bu avans tam zamanında yetişmişti.

“Fakat her şeye rağmen bu muamele o derece olağanüstü bir şeydi ki, işi kurcalamayı uygun buldum.”

“Nerede oturduğunuzu sorabilir miyim?”

“Hamphire’de. Kırmızı Gürgenler güzel bir sayfiyedir. Winchester’in öte yanında, sekiz kilometre uzağındadır. Orası memleketin en güzel yeridir ve ev, o bölgenin en eski binasıdır.

“Ne iş göreceğim?”

“Bir çocuğa bakacaksınız. Altı yaşında çok sevimli bir çocuktur. Topuğuyla Tak!. Tak!. Tak!. vurarak hamam böceklerini öldürmesini bir görseniz!.. Siz daha kaş çatacak vakit bulamadan üç tanesini ezmiştir bile…”

“Koltuğuna yaslayıp yine gülmeye başladı, gözleri yine noktalaştı.”

“Yetiştireceğim çocuğun hamam böcekleri öldürmekten zevk duyması pek hoşuma gitmedi ama, belki de babası şaka söylüyor diye düşündüm.”

“Bütün işim bir çocuğa bakmaktan mı ibaret?”

“Şişman adam haykırdı;

“Hayır, hayır… İşiniz yalnız çocuğa bakmak olmayacak sayın Bayan… Belki anlamışsınızdır, karımın her dediğini yapacaksınız. Yalnız karımın sizden isteyecekleri, kibar bir kızın yapabileceği şeylerdir, buna emin olabilirsiniz.”

“Elimden geldiği kadar yaparım.”

“Alâ. Gelelim kıyafet meselesine. Nasıl anlatayım, biz manyak insanlarız, ama iyi insanlarız. Bir gün size bir elbise verir ve ‘Bunu giymenizi rica ederiz!’ dersek söz dinlersiniz, itiraz etmezsiniz değil mi?

“Etmem.”

“Doğrusu şaşalamıştım. Şişman zat devam etti:

“Oraya oturmayın, buraya oturun veya buraya oturmayın oraya oturun dersek, alınmazsınız ya?”

“Hayır alınmam.”

“Bize gelmeden önce saçlarınızı kestirin dersek?”

“Kulaklarıma inanamıyordum. Saçlarım uzun ve gürdür, kendine özgü bir rengi vardır, fındık rengidir zannediyorum. Beğenmeyen kimse görmedim. Bu teklifi nasıl kabul ederdim Bay Holmes!...”

“İşte buna imkân yok, dedim.”

“Küçük gözlerini bana dikti, yüzünün biraz somurttuğunu fark ettim.

“Saçlarınızı kesmeniz en esaslı şarttır, dedi. Bu karımın bir fantezisidir, fakat kocalar, eşlerinin fantezilerini gözleri önünde bulundurmak zorundadırlar.”

Yarım saniye susup sordu: “Saçlarınızı kestirmeyecek misiniz?

Tereddütsüz cevap verdim: “Kestirmeyeceğim.”

“Şu halde mesele kalmadı… Ama yazık, her bakımdan bize uygundunuz.”

“Bayan Stoper’e döndü: Başkalarıyla görüşeyim.

“Bayan Stoper işleriyle meşgul olmuş, o ana kadar söze karışmamıştı. Ama bana öyle bir bakış baktı ki, benim kabul etmemem yüzünden dolgun bir bahşiş kaybettiğini anladım.

“İsminizi defterde silelim mi? diye sordu.
“Silmemenizi rica ederim Bayan Stoper. Bırakın kalsın, dedim.”
“Dik bir sesle cevap verdi.
Bence lüzumsuz!...
“Neden Bayan?
“Fevkalâde teklifleri reddedecek olduktan sonra defterden isminiz durmuş ne çıkar!.. Size başka iş bulmak için vakit kaybedeceğimizi ummayın. Güle güle Bayan Hunter!..
“Zile bastı. Garson beni odadan çıkardı.”
“Evime döndüm Bay Holmes, büfede ne kaldı, ne kalmadı diye baktım, masanın üstünde bir fatura gördüm ve kara düşüncelere kapıldım; İşi kabul etmemekle budalalık mı etmiştim?
“Adam manyak olduklarını söylemişti. Herkesin bir huyu vardır. O adamlar da, ne kadar acayip olursa olsun, her istediklerini yaptırmak hevesindeler. Ama hiç değilse iyi para veriyorlar. İngiltere de senede yüz sterlin alan pek az öğretmen vardır.
“Hem çok uzun olmalarına rağmen, saçlarını ne işe yarıyordu? Kadınların çoğu saçlarını kesiyor ve hiç de çirkinleşmiyorlar!...
“Daha ertesi gün sersemlik ettiğime inandım.
“Ertesi gün budalalığıma hükmettim.
“Burnumu kırıp yazıhaneye gidecek, Kırmızı Gürgenler’e öğretmen bulunmadıysa ben gideyim diyecektim. Buna karar verdiğim gün bir mektup aldım. Şişman adam yazıyordu.
Çantasından mektubu çıkardı:
“Mektubu getirdim, okuyorum dedi.

Kırmızı Gürgenler

“Sayın Bayan Hunter,

“Bayan Stoper bana adresinizi vermek lütfunda bulundu; ben de verdiğiniz karardan vazgeçip geçmediğinizi anlamak için size bu mektubu yazıyorum.

“Karıma sizi tarif ettim, sizin gelmenizi çok istiyor, tarifim üzerine sizi çok beğendi.

“Garip huylarımızla sizi rahatsız edeceğimizi bildiğimizden, buna mukabil size senede yüz yirmi sterlin vereceğiz.

“Her şeye rağmen fazla rahatsız olacağınızı da sanmıyorum. Karım açık mavi rengi pek sever. Sabahları açık mavi esvap giymenizi isteyecektir. Masraf edip bu renk elbise diktirmenize de gerek yok. Hâlen Philadelphia’da bulunan sevgili kızım Alice’in bir elbisesi var, size uyacak ve çok yakışacaktır.

“Oturacağınız yerlere gelince. Şurada veya burada oturmanızı isteyeceğimiz yerler sizin için farklı olmayacaktır.

“Saçlarınıza gelince; konuşurken saçlarınızın fevkalâde güzel olduklarını fark etmeme rağmen, kestirmenizin şart olduğunu tekrarlamak zorundayım. Aylığınızı arttırmamızı bu kaybın tazminatı sayınız.

“Çocuğu hiç düşünmeyin, bu yönden işiniz pek hafiftir.

“Artık ısrardan vazgeçip geliniz. Sizi Winchester’den arabayla gelip alırım. Bineceğiniz trenin kaçta hareket edeceğini bildiriniz. Saygılarımla: — Jephro Rucastle.”

Bayan mektubu katladı:
—Bunu aldıktan sonra fikrimi değiştirdim dedi. İşi kabul ettim. Fakat yola çıkmadan önce sizden

akıl danışmayı da ihmal etmedim.
Sherlock Holmes gülümsedi:
—İşi kabul ettinizse mesele yok Bayan Hunter.
—Kabul etmeyeyim mi?
Holmes başını salladı:
—Eğer teklif kız kardeşime yapılsaydı, kabul et demezdim.
—Peki ama bu ne biçim iş Bay Holmes?.
—Hiçbir şey bilmediğim için hiçbir şey söyleyemem.
Gözlerini kızın gözlerine dikti:
—Siz ne diyorsunuz?
—Bana sorarsanız Bay Rucasth nâzik ve iyi bir insan. Fakat karısı galiba biraz çatlak. Rahat etmek için karısının her dediğini yapıyor ve bu suretle kadının tımarhaneye kaldırılmasına sebep olacak bir buhranı önlüyor. Acaba tahminim yanlış mı?
—Yanlış olmayabilir… Mümkündür… Hatta çok da makul… Fakat ne olursa olsun, gideceğiniz ev, bir genç kız için pek hoş bir yer değil.
—Ama para Bay Holmes!... Para!...
—Evet, hakkınız var, para… Aylık yüksek, çok yüksek… bu midemi bulandırıyor!.. Senede kırk sterline öğretmen bulabilirler, böyle olduğu halde neden size yüz yirmi sterlin veriyorlar? Bu cömertliğin, çok önemli bir sebebi olsa gerektir.
Kız şaşırmıştı, ne yapacağını kestiremiyordu:
—Başıma geleni anlatınca yardımınıza muhtaç olduğumu anlayacağınıza emindim. Sizi arkamda hissedersem kuvvet bulurum.
Holmes hiç düşünmeden konuştu:
—Arkanızdan ayrılmayacağıma emin olabilirsiniz. Anlattıklarınız yepyeni bir şey ve hattâ olağanüstü… Beni çok sardı. Kendinizi sıkıda ve tehlikede hissedince haber verin:
Bayan Hunter haykırdı:
—Tehlikede mi hissedersem?
Holmes serinkanlı:
—Evet, dedi.
Kız çarpıntıya yakalandı:
—Bu işte tehlike mi görüyorsunuz?
Holmes başını salladı:
—Tarif edebilseydim tehlike kalmazdı. Gece veya gündüz, saat kaç olursa olsun bana telgraf çekiniz, hemen gelirim.
—Teşekkür ederim.
Kalktı. Çarpıntısı durmuş, korkusu geçmişti. Yüzü gülüyordu:
—Bay Rucastle'ye kabul ettiğimi hemen yazacağım. Bu gece saçlarımı keseceğim, yarın Winchestre'ye gideceğim.
Elimizi sıkıp gitti.
Merdivenlerde azimli, hızlı adımlarının sesine kulak verirken:
—Kendi kendini savunmasına bilen bir genç kız, dedim.
Holmes çok ciddiydi:

—Kendini savunmak zorunda kalacaktır. Birkaç gün içinde bizi çağırmazsa şaşarım!...

Dostumun tahmini doğru çıktı. Esasen onun doğru çıktı. Esasen onun doğru çıkmayan tahmini yoktu ki…

On beş gün geçti. Şimdi yatağımda hadiseyi hatırladığım gibi, geceleri yatınca “Kırmızı Gürgenler” i düşünüyordum. Acaba o genç kız ne biçim insanların eline düşmüştü?.

aylık, garip şartlar, hafif iş… Bütün bunlar normal değildi… O insanlar sahiden manyak mıydılar, yoksa bir entrika mı yaşıyordu, yoksa haydudun biri miydi?

Dostuma gelince: Arada sırada, yarım saat kadar kaşlarını çatıp derin derin düşündüğünü görüyordum.

Ne zaman Bayan Hunter’dan bahsetmek istesem elini kaldırıp sözümü kesiyordu:

—Bilgi vermesi lazım Watson!... Bilgi olmaksızın bir şey yapamam. Tuğla toprağı olmadan tuğla yapılabilir mi?

Ve kendi kendine mırıldanıyordu:

—Kız kardeşim olsaydı oraya göndermezdim. Bir akşam geç vakit telgraf aldık.

Ben yatmaya, Holmes de, çalışmaya hazırlanıyordu. Şimdi tecrübeleri yaparken onu daima yalnız bırakırdım. O gece yarısı imbiğe eğilir, ben odama gidip yatardım. Sabahleyin kalkar onu imbiğin başında bulurdum.

Holmes telgrafi açtı, bir göz atıp bana verdi, sonra imbiğe doğru yürüyüp:

Tarifede tren saatlerine bakınız, dedi.

Telgrafi okudum:

“Yarın öğle üzeri Winchester’de “Siyah Kuğu” otelinde bulununuz. Geliniz. Dayanamayacağım…

Hunter.”

Holmes başını kaldırıp sordu:

—Benimle gelecek misiniz?

—Tabii geleceğim.

—Tren kaçta?

—Dokuz buçukta bir tren var.

—Kaçta varıyor?

—On bir buçukta.

—Peki. Aseton üstündeki denemelerimi bırakıyım. Yarın tam formumuzda olmalıyız. Watson.

...

Ertesi gün saat on birde eski İngiliz başkentine yaklaşıyorduk.

Yol boyunca Holmes gazete okudu. Hampshire’i geçtikten sonra etrafi seyretmeye başladı.

Çok güzel bir ilkbahar havasıydı. Açık mavi gökte, Batıdan Doğuya, pamuk yığınları halinde bulutlar kayıyordu. Hava yaşamak zevki veriyordu. Bu havada insana gayret geliyordu. Yeşermeye başlayan dallar arasında, her tarafta, çiftliklerin gri ve kırmızı damları görünmekteydi.

Baker Street’e hapsedilmiş bir insanın açık havada duyacağı sevincin coşkun sesiyle:

—Ne serin, ne güzel değil mi? diye bağırdım.

Holmes boynunu büktü.

—Birdenbire şaşırdım.
—Neden Holmes?
—Benim gibi bir insan her şeye meslek zaviyesinden baktı mı her şeyi meslek çerçevesi içinde görüyor. Siz, bu ovaya serpelenmiş evlere bakıyor: 'aman ne güzel!..' diyorsunuz.
—Tabii. Sizce güzel değil mi?
—Belki güzel… Fakat ben göremiyorum ki…
Alay mı ediyordu. Ben de şaka ettim:
—Miyop mu oldunuz Holmes?
—Hayır Watson.
—Öyleyse?...
—Ben de bakıyor, görüyor ve sadece şunu düşünüyorum: Bu evler birbirlerinden çok uzak… Hepsi ıssız… Burada işlenen bir cinayetin, bir suçun faili ele geçmeyebilir…
—Hey Allahım!... Şu küçücük güzelim evlerle suç ve cinayetin ne münasebeti var?
Holmes dudaklarını kısıp cevap verdi:
—Beni de korkutuyorsunuz.
—Sebebi de basit. Şehirde, kanunun başaramadığını umumi efkârın baskısı başarır. Londra'nın en sefil mahallesinde işkence edilen bir çocuğun feryadı, bir sarhoşun saldırışı komşuları ayaklandırır; adalet cihazı da o kadar yakındır ki, bir ihbar üzerine hemen harekete geçer. Suç ile sanık iskemlesi arasında bir adımlık mesafe vardır. Bunu da herkes bilir.
"Bir de şu birbirinden uzak evlere bakın. Hepsi ıssız bir arazi içinde… Oturanları da kanun nedir bilmeyen biçare insanlar…
"Amansız gaddarlıkları, kurnazca yapılan kötülükleri düşünün…
"Bizden yardım isteyen kız Winchester'de otursaydı, onu merak etmezdim. Fakat Winchester'le arasında sekiz kilometre kır var; beni bu korkutuyor. Şahsen tehlikede olmadığı da belli değil.
İtiraz ettim:
—Belli, şahsen tehlikede olamaz?
Nereden belli?—Bize Winchester'de randevu verdiğine göre demek sokağa çıkabiliyor.
—Tamamıyla sizin fikrinizdeyim: Kız hür.
—Öyleyse neden korkuyorsunuz. Korkunuzun sebebini izah edebilir misiniz?
—Ayrı ayrı yedi şekilde izah edebilirim. Yedisi de bildiğimiz vak'alara uygun. Ama hangisi doğru? Bunu alacağımız yeni haberlerden sonra anlayacağım. Kilisenin kulesi göründü. Biraz sonra Bayan Hunter'le buluşacağız.
"Kara Kuğu" oteli istasyonun yanındaki Haute sokağında meşhurdur. Genç kızı bulduk. Bir salon kiralamış, yemek hazırlatmış bizi bekliyordu. Bizi görünce:
—Geldiğinize ne kadar sevindim tasavvur edemezsiniz diye haykırdı. Bu lütfunuzu unutmayacağım. Ne yapacağımı şaşırmıştım.
Holmes acele etti:
—Neler olup bittiğini hemen anlatın.
—Saat üçte döneceğimi söylediğim için hemen anlatmalıyım. Bay Rucastle bu sabah şehre inmeme izin verdi ama, sebebini tabii bilmiyor.
Holmes uzun bacaklarını ateşe karşı uzattı, koltuğa gömüldü:
—Her şeyi sırasıyla anlattı, dedi.

—Evvelâ şunu söyleyeyim, Bay ve Bayan Rucastle'den şimdiye kadar hiçbir kötü muamele görmedim.
—Şu halde derdiniz ne?
—Onları bir türlü anlayamıyorum, bunun için endişe ediyorum.
—Anlamadığınız nedir?
—Hareket tarzlarını anlayamıyorum…
—Lütfen izah edin.
—Geldiğim gün beni istasyondan arabasıyla Bay Rucastle aldı. Kırmızı Gürgenler'e götürdü. Yalan söylememişti. Çok güzel bir yerde; ama ev pek güzel değil. Rutubet lekesi içinde dört köşe taş bir bina. Evin üç tarafı tarla ve koru, bir tarafı da Southampton şosesine inen hafif bir meyilli hoş bir saha… Şose kapının yüz metre aşağısından geçiyor. Bu saha eve ait, fakat korular Lord Southerton'un. Tam sokak kapısının karşısında Kırmızı Gürgen korusu var, ev ismini bu korudan almış.
"Yeni patronum ilk günkü kadar nazikti. Karısıyla çocuğuna beni öğleden sonra tanıttı.
—Nasıl bir kadın?
—Size kadın hakkındaki tahminimi söylemiştim.
—Deli mi?
—Hayır Bay Holmes tahminim tamamıyla yanlışmış. Bayan Rucastle deli değil. Sessiz, donuk yüzlü, kocasından çok daha genç bir kadın.
—Kaç yaşında?
—En fazla otuz.
—Bay Rucastle?
—O kırk beş yaşında var. Bay Rucastle ilk karısı öldükten sonra, yedi sene evvel tekrar evlenmiş. İlk karısından bir kızı olmuş, Philadelphia'daymış.
—Bunun sebebini sormadınız mı?
—Sormadım ama, Bay Rucastle usulca söyledi: Üvey annesiyle geçinemediği için Philadelphia'ya gidip yerleşmiş.
—O kız kaç yaşındaymış?
—Yirmi yaşında… Ama hak verdim. Yirmi yaşında bir kızın otuz yaşında bir üvey anayla geçinmesi zordur.
Holmes bir noktada ısrar etti.
—Demek Bayan Rucaltle'ın aklı başında.
—Evet, ama pek akıllı diyemeyeceğim. Zekâsı da yüzü kadar donuk… Bende ne sempati uyandırdı ne de antipati. Sıfır bir kadın görünüşte kocasıyla oğlunu çok seviyor. Açık mavi gözleriyle onlara bakıyor, leb demeden leblebi istediklerini anlıyor ve daha onlar istemeden, isteyeceklerini veriyor.
—Ya kocası?
—O farfara ve gürültücü, ama anlaşmış Mesut görünüyorlar… Gelgelelim kadının gizli bir derdi var sanıyorum. Bazen dalıyor, o zaman gözlerinde bir elem ifadesi görüyorum. Kaç kere ağlarken yakaladım. Evvelâ oğluna üzülüyor diye düşündüm.
—Çocuk hasta mı?
—Hayır, dünyanın en şımarık, en ahlaksız kişisi. Yaşına göre ufak kalmış, boyuna göre de koca kafa… Vaktini vahşet buhranlarına yakalanmakla ve surat etmekle geçiriyor.

—Vahşet buhranından kastiniz?

—Gücü yettiği bir kişiye işkence etmek. İşte zevki bu. Fare, kuş, böcek yakalamakta usta. Bu çocuktan fazla bahsetmeyeyim Bay Holmes, çünkü hadiseyle pek ilgili değil.

Holmes kabul etmedi:

—Size göre ehemmiyetsizde olsa, bana her şeyi ayrıntılarıyla anlatınız.

—Önemli hiçbir şeyi unutmamaya gayret edeceğim. Evde ilk gözüme batan ve hiç hoşuma gitmeyen hizmetçi ile uşak oldu. Hal ve tavırlarını beğenmedim. Bunlar karı koca. Adamın ismi Taller. Kaba ve terbiyesiz. Favorili, kır saçlı. Leş gibi içki kokuyor. İki sefer körkütük sarhoş gördüm.

—Bay Rucastle görmüyor mu?

—Görmezlikten geliyor.

—Ya karısı?

—Karısı uzun boylu, şişman, iri yarı bir cadı!... O da Bayan Rucastle gibi az konuşuyor ama, ondan çok daha sevimsiz. Acayip bir karı koca. Ben vaktimi çocuğun odasıyla kendi odamda geçiriyorum. Odalarımız yan yana.

—Diliniz kurudu Bayan Hunter.

—Evet, bir yudum su içeyim.

Hemen kalkıp su verdim. Bir yudum içip devam etti:

—İlk iki günüm sakin ve rahat geçti. Üçüncü günün sabahı, Bayan Rucastle kahvaltıdan sonra indi, kocansın kulağına bir şeyler fısıldadı.

Bay Rucastle:

“Ha!.. Evet!.. dedi.

Sonra bana döndü:

“Bayan Hunter, saçlarınızı kestirmeye kadar kaprislerimize saygı gösterdiğinizden dolayı size minnettarız. Sizi temin ederim bu fedakarlık güzelliğinize hiç zarar getirmedi. Şimdi bakalım açık mavi elbise size yakışacak mı? Odanızda, yatağınız üstünde duruyor. Gidip giyerseniz size bir kere daha minnettar kalırız.

“Odama gittim. Elbiseyi yatağımın üstünde buldum. Güzel bir maviydi, kumaşı da güzeldi, fakat giyilmişti… Ancak, üzerime dikilmiş olsaydı bu kadar tamam gelirdi.

“Aşağı indim. Odaya girdim. Karı-koca beni mavi elbiseyle görünce sevinçten âdeta çıldırdılar.

“Bulunduğumuz salon evin cephesi boyunca uzanan büyük bir salondu. Üç camlı kapısı vardır.

“Orta kapının önüne, arkası kapıya dönük bir koltuk konmuştu. Bay Rucastle o koltuğu gösterip:

“Oturunuz!” dedi.

“Oturdum. Bay Rucastle salonda dolaşarak tuhaf hikâyeler anlatmaya başladı. Ömrümde bu kadar gülünecek hikâyeler dinlememiştim. Ne derece komik olduğunu bilemezsiniz. Gülmekten sahiden katılacaktım.

“Mizah ve nükteden pek anlamayan Bayan Rucastle bir iki kere gülümsedi. Ellerini karnı üzerine kavuşturmuş, mahzun bir bakış vardı.

“Bir saat kadar sonra Bay Rucastle birdenbire işe başlamanın vakti geldiğini, elbisemi değiştirip küçük Edonard’ın yanına gitmemi söyledi.

“İki gün sonra aynı şey tekrarlandı. Mavi esvabı giydim, camlı kapının önüne oturdum ve patronun, çok güzel anlattığı tuhaf hikâyeleri dinleyip gülmekten katıldım.

“Sonra elime sarı ciltli bir kitap verdi, ışık gözüme gelmesin diye koltuğumu çevirdi, hızlı sesle

okumamı istedi.

“Bir bahsin yarısından başlayarak okudum. On dakika sonra, bir cümleyi bitirmeme vakit bırakmadan elbise değiştirmemi emretti.

Genç kız sustu. Bir müddet sustuk. Holmes neden sonra:

Merak içindesiniz değil mi? dedi.

Meraktan öleceğim Bay Holmes. Bu işin iç yüzü nedir?. Dikkat ettim, arkam dönük oturduğumdan, arkamda neler olup bittiğini göremiyordum, o da başımı arkaya çevirmeyeyim diye gözlerini üstümden ayırmıyordu. Bunu hissediyordum.

“Göremeyecek miydim arkamda olup bitenleri?

Derken aklıma bir çare geldi. El aynam kırılmıştı. Bir parçasını mendilime sardım. İlk fırsatta, kahkahayla güldüğüm bir sırada, mendilimi gözlerime götürdüm ve gizlice baktım.

—Ne gördünüz?

—Hiçbir şey görmedim… Olan bir şey yoktu… Daha doğrusu ilk bakışta bana hiçbir şey olmuyor gibi geldi. Ama ikinci göz atışta gördüm. Southampton yolunda kısa boylu, sakallı, gri elbiseli biri durmuş, bana bakıyordu. Bizim tarlanın parmaklığına dayanmış büyük bir dikkatle bizim eve bakıyordu.

“Mendili gözlerimden çektim. Bayan Rucastle’ye baktım. O da içimi okumak istiyormuş gibi bana bakıyordu. Bir şey söylemedi. Fakat elimde ayna olduğunu ve arkamı gördüğünü anladığına eminim.

“Hemen yerinden fırladı:

“Jephro!... dedi. Yolda bir küstah adam var, Bayan Hunter’e bakıyor!..

“Bay Rucastle sordu:

“Bir ahbabınız olmasın Bayan Hunter?

“Olamaz, dedim, burada kimseyi tanımıyorum.

“Şu dünyada ne küstah insanlar var!.. Arkanıza dönünüz Bayan Hunter, işaret ediniz de gitsin.

“Görmezlikten gelsek daha iyi olmaz mı?

“Olmaz. Boyuna burada dolaşıyor, dönünüz ve böyle işaret ediniz.

“Dediği gibi yaptım, bu sırada Bay Rucastle perdeyi indirdi.

Holmes sordu:

—Bir hafta evvel. O günden sonra bir daha o koltuğa oturmadım. Bir daha mavi elbiseyi giymedim. Bir daha yolda kimseyi görmedim.

Holmes coştu.

—Devam ediniz Bayan, hikâyeniz çok meraklı olmaya başladı.

—Kırmızı Gürgenlere ilk geldiğim gün Bay Rucastle beni mutfak kapısına bitişik bir binaya götürdü. Yaklaştığımız sırada bir zincir şakırtısı ve büyük bir hayvanın kımıldandığını duydum.

“Bay Rucastle iki tahtanın aralığını işaret etti:

“Bakınız!... Harikulâde değil mi?

“Baktım, karanlıkta bir cisim ve pırıl pırıl iki göz gördüm. İki adım gerileyince patronum gülerek:

“Korkmayın, dedi. Köpeğim Carlo… Köpeğim diyorum, çünkü uşağım ihtiyar Toller’den başka kimse yanına yaklaşamaz. Günde bir öğün yemek veririz o da doyasıya değil. Bunun için hep tetiktedir.

“Toller geceleri çözer. Dişlerini geçireceği serseriye Allah acısın!. Rica ederim, geceleri evden dışarı adım atmayın. Hayatınız tehlikeye girer.

“Bu ihtar boşuna değildi. İki gece sonra, saat ikiye doğru odanın penceresinden dışarı baktım. Mehtap harikulâde düzeldi, evin karşı tarafındaki yol gümüş gibi ışıldıyordu. Ortalık gündüz gibi aydınlıktı. Manzaranın sessizliğine koyuldum, fakat kırmızı gürgenler altında bir şeyin kımıldadığını fark ettim… Ay ışığına çıktığı zaman ne olduğunu anladım: Koca kemikleri dışarı fırlak, ağzı siyah, dişleri meydanda, kızılımtrak tüylü, dana kadar büyük bir dev köpekti.

“Azametli bir edayla yolun öbür tarafına geçip kayboldu. Bu korkunç nöbetçi damarlarımdaki kanı dondurdu. Hiçbir haydut beni bu derece korkutamazdı.

“Şimdi çok enteresan bir noktaya geldik. Söylediğim gibi Londra’da saçlarımı kestirmiş, fakat atmamış sandığımın dibine koymuştum.

“Bir gece çocuk uyurken, vakit geçirmek için odasının eşyalarını gözden geçirip, neyi nereye yerleştireceğimi düşünmeye başladım.

“Eski bir konsol vardı. Üstteki iki çekmecesi açık, alttaki çekmece kilitliydi. İki çekmeceye çamaşırlarımı yerleştirdim, yetmedi, üçüncü çekmecenin kilitli olması canımı sıktı.

“Birdenbire akıl ettim. Belki de tesadüfen kilitli kalmıştır dedim ve kendi anahtarımı tecrübe ettim. Çekmecenin kilidi açıldı. Çektim.

“Çekmecede ne vardı bilir misiniz? Sandığımın dibine sakladığım kesik saçlarım!.

“Saçları alıp baktım. Benim saçlarım kadar yumuşak ve benim, saçlarımın rengindeydi, fakat bunlar benim, saçlarım olamazdı. Benim saçlarım sandığın dibindeydi.

“Ellerim titreyerek sandığı açtım, saçlarımı çıkardım. Konsolda bulduğum saçların yanına koydum: Birbirlerinin aynıydı.

“Çok garip değil mi?

“Düşündüm, zihnimi yordum, kafamı patlattım, işin içinden çıkamadım.

“Kendime ait olmayan saçları yine konsolun gözüne koydum ve bundan Rucastle’e hiç bahsetmedim. Kilitli bir çekmeyi açtığım için kabahatliydim.

“Fark etmişsinizdir Bay Holmes, ben çok dikkatli bir kızım. Evin için avucumun içi gibi öğrendim ve ezberledim. Binanın bir kanadı boştu, kimse oturmuyordu. Tollerin dairesine giden kapının karşısındaki kapı, o kanada açılan kapıydı ama hep kapalı duruyordu.

“Bir gün Bay Rucastle’in o kapıdan çıktığınızı gördüm. Elinde anahtarlar vardı ve yüzü her zamanki gibi gülmüyordu.

“Yanakları kıpkırmızıydı, kaşları hiddetten diken diken olmuştu, şakak damarları atıyordu.

“Kapıyı kilitledi ve beni görmezlikten gelip, tek kelime söylemeden yanımdan geçip gitti.

“Beni de merak sardı. Çocuğu bahçeye çıkardığım zaman o tarafa gidip pencerelere baktım. Sırayla dört pencere vardı. Üçünün camları tozlu ve pisti, dördüncünün panjurları sıkı sıkı kapalıydı. Binanın bu kanadında kimsenin oturmadığı anlaşılıyordu.

“Oralarda dolaşırken Bay Rucastle yanıma geldi. Her zamanki gibi neşeliydi, yüzü gülüyordu.

“Genç Bayan, dedi, biraz evvel sizi görmemiş gibi, hiçbir şey söylemeden yanınızdan geçtiğim için sakın beni kabalıkla itham etmeyin… Zihnim işlerimle o kadar meşgul ki…

“Estağfurullah, dedim.

“Ve kendimi tutamayıp ilâve ettim:

“Evin bu kanadı boş galiba? Odalardan birinin panjurları da kapalı…

“Fotoğraf meraklısıyım. Panjurları kapalı oda, filmleri yıkadığım karanlık odadır...

“Sustu, yüzüme baktı:

“Bu ne dikkat! Maşallah gözünüzden hiçbir şey kaçmıyor!... Bu derece dikkatli olduğunuzu sanmıyordum.

“Şaka eder gibi konuşuyordu ama, gözlerime dikilen gözlerinde şaka ifadesi yoktu; şüphe can sıkıntısı gördüm, neşeden eser yoktu!

“O odalarda görmemem, bilmemem lazım gelen bir şey bulunduğunu anlayınca merakım büsbütün arttı.

“Bu hissime merak demekte doğru değildir. Meraktan ziyada bir vazife hissiydi bu. Oraya girersem, iyilik edeceğim gibi geliyordu bana.

“Kadınların önsezileri kuvvetlidir derler… Evin o kanadına girmek için fırsat gözlemeye başladım.

“Nihayet fırsat dün çıktı. Şunu da söyleyeyim: O boş odalara girip, çıkan yalnız Bay Rucastle değildi. Toller’le karısı da evin boş kısmında dolaşıyorlardı.

“Bir gün Toller’in büyük siyah bir torbasıyla o odaların bulunduğu kapıdan girdiğini görmüştüm. Son günlerde çok içiyordu, dün gece de çok sarhoştu. Yukarı, çıkarken muhtarı kapının üstünde buldum. Unuttuğu muhakkaktı.

“Bay ve Bayan Rucastle çocukla beraber aşağıdaydılar. Bu mükemmel bir fırsattı. Yavaşça anahtarı çevirdim, kapıyı açtım, usulca girdim.

“Karşıma halısız bir koridor çıktı. Dümdüz uzanıyor, sonra sağa kıvrılıyordu. Orada yan yana üç kapı vardı. İlk ve üçüncü kapı açıldı, bu iki oda boş, pis ve kasvetliydi. Biri iki, biri tek pencereliydi. Camlar o derece kirliydi ki, ışık güç giriyordu.

“Orta kapı kapalıydı. Bir koldemiri vurulmuştu, öbür ucunda kalın bir ip vardı. Kapı da kilitliydi… Bu demirli ve kilitli kapı, panjurları kapalı duran odanın kapısıydı. Kapının altında hafif bir ışık sızıyordu, oda karanlık değildi.

“Koridorda, kapının önünde durmuş, o odanın sakladığı esrarın ne olabileceğini düşünürken bir ayak sesi duydum, kapının altında sızan ışıkta bir gölge ilerleyip geriliyordu.

“Ansızın korktum Bay Holmes. Öyle korktum ki, sahiden ödüm patlayacaktı… Gerilen asabım nihayet koptu: Döndüm ve koştum… Sanki eteğime korkunç biri yapışacakmış gibi koştum. Koridoru geçtim, kapıdan adımımı dışarı attım, Bay Rucastle’ın kolları arasına düştüm.

“Patronum gülümseyerek;

“Vay! Siz misiniz?... dedi. Kapıyı açık görünce sizin girdiğinizi tahmin etmiştim.

“Soluk soluğa tekrarladım:

“Korkuyorum! Korkuyorum,

“Sevgili genç Bayan!... Benim sevgili genç misin!...

“Ne derece tatlı ve müşfik konuştuğunu tasavvur edemezsiniz.

“Söyleyiniz bakayım sevgili genç Bayan, sizi bu kadar korkutan nedir?

“Sesi lüzumundan fazla tatlıydı. Her zamandan daha şefkatliydi. Hemen kendimi topladım:

“Budala gibi evin boş kısmına girdim, diye haykırdım. O kadar karanlık ve sessiz ki, korktum. Oradaki sessizlik çok korkunç!

“Ruhuma nüfuz etmeye çalışarak sordu:

“Yalnız sessizlikten mi korktunuz?

“Daha neden korkacaktım? Korkacak başka bir şey mi var?

“O kapıyı neden kilitli tutuyorum?

“Bilmem.

“İşi olmayanlar giremesinler diye.
“Gayet sevimli gülümsemekte devam ediyordu.
“Eğer bilseydim…
“Artık biliyorsunuz. Bir daha o kapıdan adım atarsanız…
“Tam bu sırada tebessümünün yerini korkunç bir ihtilaç tuttu, suratı ekşidi, kaşları çatındı, beni bir cehennem zebanisi gibi tepemden tırnağıma süzdü:
“. . . sizi köpeğin ağzına atarım!
“Aklım başımdan gitmişti, ne yaptığımı pek bilmiyorum, galiba odama koştum. Hiçbir şey hatırlayamıyordum.
“Yattım, ama yattığım yerde zangır zangır titriyordum…
“O zaman aklıma siz geldiniz. Bay Holmes birine akıl danışmam gerekti. Artık her şeyden, evden, patrondan, karısından, uşak ve hizmetçilerden, hatta çocuktan bile korkuyorum. Benim gözümde korkunçtular. Sizi eve sokabilseydim içim rahatlayacaktı.
“Ben kaçabilirdim, fakat korktuğum kadar da merek ediyordum. Çabuk karar verdim. Size telgraf çekecektim.
“Mantomu, şakamı giydim, evden altı yedi yüz metre kadar ötedeki postaneye gittim, telgrafi çektim, eve içim biraz daha rahat döndüm.
“Dönerken tüylerim ürperdi: Ya köpek çözükse? Hatırladım: Toller sızmış olacaktı, köpeğe de ondan başka hiç kimse yaklaşamazdı.
“İçeri girdin, odama çıktım. Bugün sizi göreceğim sevinciyle uyku tutmadı.
“Bu sabah Winchester’e gitmek için izin istedim. İtirazsız verdiler, yalnız saat üçte evde olmam lazım. Karı-koca misafirliğe gidecekler, gece gelmeyeceklermiş. Çocuğu yalnız bırakamam.
Kız derin bir nefes alıp:
—İşte bütün macerayı anlattım, dedi. Bunların manasını lütfen söyler misiniz?... Fakat her şeyden önce benim ne yapacağımı söyleyin. Ben şimdi ne yapayım?
Holmes’le beraber misin anlattıklarını merak ve dikkatle dinlemiştik.
Dostum kalktı, kaşları çatık, elleri cebinde bir müddet odada dolaştı, sonra sordu:
—Toller hâlâ sarhoş mu?
—Evet.
—Nereden biliyorsunuz?
—Karısının Bayan Rucastle’e şikâyet ettiğini duydum.
—Ne diyordu?
—Herif bu akşam ayılamayacak, diyordu.
—Rucastle’ler bu gece evde değiller mi?
—Değiller.
—Evde kapısı kilitli bir bodrum yok mu?
—Var. Şarap bodrumu var.
—Bayan Hunter bu işte çok hassas ve çok cesur davranmışsınız…. Bir şeye daha teşebbüs edebilir miyiz?
—Neye?
—Eğer sizi müstesna bir yaradılış telâkki etmeseydim, böyle bir teşebbüse girişmezdim.
—Sizi hayal kırıklığına uğratmamaya çalışıyorum… İstediğiniz nedir?

—Saat yediye doğru. Kırımızı Gürgenlere geleceğiz… Rucastle’ler yok, Toller sızmış… Ortalığı velveleye verecek bir Tollerin karısı kalıyor…

—Doğru.

—Onu bodruma yollayıp üstünden kapıyı kilitleyebilirseniz işimiz kolaylaşır.

Bayan Hunter tereddütsüz:

—Kolay, dedi, yaparım.

—Bravo!... İşin içyüzünü öğreniriz. Şimdilik kuvvetli bir ihtimal var. Siz Kırmızı Gürgenlerde birinin yerini tutmaktasınız. Yerini tuttuğunuz kimse de mahpus…

—Sahi makul Ama karanlık odada hapsedilen kim?

—Amerika’da olduğunu söylediğiniz Rucastle’in kızı Alice.

—Bu akla yakın değil.

—Aksine çok yakın. Suçlarınızın rengine kadar Alice’e benzediğiniz için sizi tuttular. Alice’in saçları kesik olduğu için sizin de saçlarınızı kestirdiler… Tesadüfen onun saçlarını konsolun kilitli gözünde buldunuz.

—Peki ama mavi elbise?

—Yolda evi gözleyen adam onun dostu, belki de nişanlısıdır. Alice’in mavi elbisesini giydiğiniz, ona benzediğiniz ve kahkahayla güldüğünüz için, sonra da elinizle kendisine “git” işareti verdiğinizden Alice’in mesut olduğunu, kendisinin müdahalesine ihtiyaç kalmadığını sandı… Köpek de geceleri, Alice’e hiç kimse yaklaşamasın diye çözülüyor.

Bayan Hunter’in aklı yattı.

—Evet, olabilir.

—Bu işte en mühim nokta çocuğun durumudur.

Bu sefer ben söze karıştım:

Ne alakası var?

—Azizim Watson, doktorsunuz, bu bakımdan ana babayı inceleyip çocuğun nelere meyledeceğini anlamaya çalışırsınız. Bunun aksi caiz değil midir? Ben çok kere çocuğu inceleyip ana-baba hakkında fikir edindim.

“Çocuğun gaddarlıktan zevk alması, eline geçirdiği hayvanları öldürmekle hoş vakit geçirmesi, belki de ona güler yüzlü babasından veya anasından geçmiştir. Herhalde zavallı kızın, ana-baba elinden neler çektiğini anlatmaya yeterlidir.

Bayan Hunter haykırdı:

—Haklısınız var Bay Holmes! Bay Rucastle çok kurnaz ve çok sinsi bir adam. Aklıma daha birçok şey geldi. Meselenin bam teline bastınız. Vakit kaybetmeden o biçare kızın imdadına koşalım.

—Ama çok ihtiyatlı davranmalıyız. Saat yediden önce hiç bir şey yapamayız. Patronun kurnaz ve sinsi olduğunu siz de söylüyorsunuz. Saat yedide gelir, işi kökünden hallederiz.

•••

Sözümüzde durduk. Arabamızı civardaki bir lokantanın önünde bırakıp Kırmızı Gürgenlere girdik.

Ağaçların kırmızı yapraklar, batan güneşin kızıl ışığında bakır gibi parlıyordu. Eğer Bayan Hunter güleryüzüyle bizi kapıda beklememiş olsaydı bile kırmızı yapraklı ağaçların sayesinde evi bulmanız kolay olacaktı.

Sherlock Holmes sordu:

—Dediğimi yapabildiniz mi?

Aşağıda boğuk bir sesle duyuluyordu:

—Bayan Toller'in bodrumda şarkı söylediği duyuyorsunuz, dedi. Kocasına gelince, mutfakta horluyor. İşte anahtarları. Bunlardan birer tane de Bay Rucastle'de vardır.

Holmes'in yüzü güldü:

—Mükemmel dedi. Şimdi bizi o karanlık odaya götürün de işi kökünden halledelim.

Merdiveni çıktık, yasak kapıyı açıp girdik, koridoru geçtik, kol demiri vurulmuş. Bayan Hunter'in tarif ettiği kapının önüne geldik.

Holmes ipi kesip kol demirini çıkardı. Sonra bütün anahtarları denedi, hiçbiri uymadı.

İçeride ses seda duyulmuyordu. Holmes'in kaşları çatındı.

—Geç kaldık galiba!... Bayan Hunter, siz odaya girmeyin.

Sonra bana döndü:

—Watson omzunuzla yardım edin, iki kişi birden omuzlarsak kapıyı açabiliriz.

Kapı eskiydi, zora dayanamadı, açıldı. Odaya girdik.

Boştu.

Bir ot minder, bir küçük masa bir bez torbadan başka bir şeyler yoktu.

Tepe camı açılmış, odada hapsedilen kız gitmişti.

Holmes başını salladı:

—Fena!... Müşfik baba Bayan Hunter'in maksadını sezmiş, kızı alıp başka bir yere götürmüş.

—Nereden çıkarmış?

—Pencereden şimdi anlarız.

Kedi gibi dama tırmandı:

—Tamam. Merdiven duruyor. Aşağıdan merdiven dayamışlar.

Bayan Hunter şaşaladı:

—Nasıl olur? Rucastle'ler gittikleri zaman merdiven yoktu.

—Demek geri dönmüş… Kurnaz ve sinsi bir adam olduğu anlaşılıyor… Dinleyin…

—Merdivende ayak sesi vardı:

—Galiba geliyor… Watson, tabancanız hazır olsun.

Daha sözünü bitirmeden kapıda şişman güçlü kuvvetli, elinde kalın bir baston tutan bir adam göründü.

Bayan Hunter korkudan sarardı, Holmes adamın üstüne yürüdü:

—Haydut, kızınız nerede?

Şişman adam etrafına baktı, tepe camını gösterdi:

—Bunu ben size sorayım dedi. Sizi gidi hırsızlar sizi!... Ama yakalandınız!... Sizin icabınıza bakarım!...

Döndü ve koşarak merdiveni indi. Bayan Hunter inledi:

—Köpeği getirmeye gitti.

—Tabancam var, dedim.

Sherlock Holmes:

—Sokak kapısını kapayalım, dedi.

Merdiven indik. Antreye girdiğimiz zaman bir köpek havlaması, sonra can çekişen bir insan inilti ve

hırıltısı duyduk.

Bu sırada yan kapıdan yüzü kıpkırmızı, yaşlı bir adan çıktı. Sendeleyerek yürüyordu:

—Aman Allah!... diye haykırdı. Biri köpeği çözdü. Köpek iki gündür aç… Adamın imdadına koşun!...

Holmes'le beraber dışarı fırladık. Evin arka tarafına gittik. Toller peşimizden geliyordu.

Köpek dişlerini, yerde yatmış debelenen Rucastle'ın gırtlağına geçirmişti.

Tabancamı çekip hayvanı beyninden vurdum. Köpek düştü. Efendisinin tombul gerdanı hâlâ düşleri arasındaydı.

Rucastle'ı köpeğin ağzından güç kurtardık. Ölmemişti ama ağır yaralı ve bitkindi. Eve götürdük. Salondaki divana yatırdık. Ayılan Tolles'i karısını çıkarsın diye bodruma gönderdik. Biz yaralıyı tedaviye uğraşıyorduk.

Kapı açıldı, içeriye iri yarı, korkunç bir kadın girdi. Bayan Hunter:

—Bayan Toler! dedi.

—Benim Bayan. Bay Rucastle yukarı çıkmadan önce bodrumun kapısını açtı. Ah Bayan, yazık ki, bana maksadınızı önceden söylemediniz. Söyleseydiniz boş yere vakit kaybettiğinizi size anlatırdım.

Holmes kadına baktı:

—Galiba Bayan Toller bu işin içyüzünü herkesten iyi biliyor, dedi.

—Evet, biliyorum. Bildiklerimi de söyleyeceğim.

—Öyleyse oturun da anlatın. Çünkü henüz kavrayamadığım bir iki nokta var.

—Anlatayım. Bodrumdan çıkabilseydim daha evvel anlatırdım. Eğer işe polis ve adliye karışacak olursa, ben sizden yana çıkacağım. Bayan Alice'in dostuyum.

"Bayan Alice evinde hiç rahat etmedi. Ömründe rahat yüzü görmedi. Hele babası yeniden evlendikten sonra rahatı büsbütün kaçtı. Of demeye hakkı yoktu.

"Bir gün arkadaşlarının evinde Bay Powler'i tanıyınca işler bütün bütün çatallaştı. Bayan Alice'in annesinden miras kalan parası vardır, fakat o kadar sessiz ve sabırlıdır ki, hakkını istemedi. Paralarını babası istediği gibi idare ediyordu.

"Bay Rucastle'ın kızından korkusu ve endişesi yoktu, kızının ömrünün sonuna kadar hakkını aramayacağına emindi. Fakat evlenirse kocası pek tabii olarak karısının hakkını arayacak, Bay Rucastle parasız kalacaktı.

"Kızıma bütün servetini kendisine hibe ettiğine dair bir senet imzalatmak istedi. Bayan Alice imzalamadı… Kızını bu yüzden öyle hırpaladı, öyle horladı ki, kız bir buçuk ay hasta yattı.

"Ayağa kalktığı zaman bir deri bir kemik kalmıştı. Saçlarını kesmişlerdi. Fakat Bay Fowler Bayan Alice'e yine âşıktı, ona yine sadık kaldı.

Holmes sözü kesti:

—Meseleyi aydınlattınız, artık iş anlaşıldı. Üst yanını ben anlatabilirim. Bunun üzerine Rucastle kızını bir odaya hapsetti.

—Evet efendim.

—Bay Fowler'i atlatmak için de Londra'dan Bayan Hunter'i getirdi.

—Evet efendim.

—Fakat Bay Fowler Bayan Alice'i o kadar çok seviyordu ki, evinin önünden ayrılamıyordu. Nihayet sizi buldu ve sizi, her ne şekilde ise, kendine bağladı. Menfaatinizin kendi menfaatlerine bağlı olduğunu size inandırdı.

—Bay Fowler çok kibar, çok cömert bir insandır.

—Kocanızın ayık kalmamasını ve fırsat çıkınca bir merdivenin hazır bulunmasını sağladı. Karı koca gidince de fırsat çıkmış oldu değil mi?

—Evet, efendim.

—Teşekkür ederiz. Bayan Toller. İşte doktorla Bay Rucastle de geliyor.

Holmes bana döndü:

—Watson, Bayan Hunter'i Winchester'e götürsek iyi olur.

İşte, kapısı önünde Kırmızı Gürgenler bulunan uğursuz evin esrarı bu suretle aydınlandı.

Bay Rucastle ölmedi ama, kendini de tamamıyla toparlayamadı. Tollerler yine yanında oturuyorlar. Ne olsa eski adamları, geçmişini bildikleri için onları yanından ayırmadı.

Bay Fowler'le Alice evlendi. Fowler Maurice adasında bir memuriyete tayin edildi.

Bayan Violette Hunter'e gelince; dostum Holmes bu bakımdan beni hayal kırıklığına uğrattı. Bayan Hunter'le hiç ilgilenmedi. Dava kalmayınca kızı başından savdı.

Violette Hunter Walsall da özel bir okul açtı, muvaffak da oldu.

-3-ZÜMRÜTLERE NE OLDU?

İşte bütün gece bu eski hadiseyi düşündüm. Nihayet uyuyakalmışım.

Sabah erken uyandım. Acaba Holmes kaçta eve dönmüştü? Bunu bilmiyorum. Aşağı indiğim zaman taptaze koltuğunda oturuyordu. Bir elinde gazete, bir elinde kahve fincanı vardı. Beni görünce;

—Sizi kahvaltıya beklemediğim için özür dilerim, dedi, burada randevu verdim, saat da dokuzu geçiyor.

—İyi ettiniz dedim. İşte kapı da çalındı.

Bizim Banker geldi, fakat öyle değişmişti ki. Geniş ablak yüzü incelip uzamış ve sanki saçları beyazlaşmıştı.

Bir gün evvel ne kadar hiddetli ve coşkunsa, şimdi perişan ve bitkindi. Acınacak haldeydi.

Bir koltuk çektim, çöker gibi oturdu.

—Acaba ne günah işledim ki, Allah bana bu azabı çektiriyor, dedi. Daha iki gün evvel huzur ve sükun içinde yaşayan mesut bir insandım. Bugün şerefsiz, kimsesiz bir insanım. Felâket yalnız gelmezmiş…

—Ne oldu?

—Mary gitti.

Holmes doğruldu:

—Gitti mi?

—Evet. Bu sabah yatağı bozulmamış, odası boştu. Masanın üstünde bana yazılmış bir mektup duruyordu. Gece ona, öfke arasında ve oldukça sert:

—Eğer oğlumla evlenseydin, bütün bunlar başıma gelmezdi!.. demiştim.

Keşke söylemeseydim. Bu sözüm üzerine bu mektubu yazmış. Buyurun, okuyun.

Sevgili amcacığım,

Felâketinize sebep olduğumu anlıyorum. Başka türlü davransaydım, başınıza bu felaket gelmeyecekti…

Bunu hissettikçe yanınızda rahat edemeyeceğim, bunun için bir daha gelmemek üzere gidiyorum. İstikbalimi düşünmeyin, hiçbir şeye ihtiyacım yok. Beni de sakın aramayın, hem beyhude zahmet, hem de bana kötülük yapmış olursunuz.

Ölünceye kadar sizi sevecek ve sayacak olan

Mary

Derin bir sessizlik oldu, biraz sonra banker sordu:

—Bu mektuba ne diyorsunuz Bay Holmes. Sakın Mary intihar etmesin?...

—Hayır, hayır. İntihar bahis mevzu olamaz. Mary'nin yanınızdan gitmesi hayır alâmetidir.

—Nasıl olur?.

—Bay Holder, dertten kurtulmak üzeresiniz.

—Sahi mi söylüyorsunuz Bay Holmes?

—Sahi söylüyorum Bay Holder.

—Öyleyse bir bildiğiniz var? Zümrütler nerede?

Holmes sakin, hafif gülümseyerek:

—Zümrüt başına bin sterlin verir misiniz?... Çok mudur?...

Holder haykırdı;

—On bin veririm.

—On bine gerek yok. Üç bin sterlinle iş halledilir… Bir miktar da mükafat olarak verirsiniz.

—Hayhay, seve seve…

— Çek defteriniz yanınızda mı?

—Yanımda.

Banker çek defterini çıkardı. Holmes kalem verdi:

—Dört bin sterlin yazın, yeter.

Banker çeki yazıp imzaladı. Holmes masasının gözünden üstünde üç zümrüt bulunan bir altın üçgen çıkarıp masanın üstüne attı.

Banker sevinçle haykırıp zümrütleri kaptı:

—Buldunuz?... Demek buldunuz?... Kurtuldum!.. Çok şükür kurtuldum!..

Bir an evvel ne derece meyussa, şimdi o derece neşeliydi. Zümrütleri bağrına bastırıyordu.

Holmes gayet ciddi:

—Bir borcunuz daha var Bay Holder, dedi.

Holder hemen kalemi aldı:

—Borcum ne kadar?.. Söyleyin yazayım.

—Hayır, bana hiçbir borcunuz yok. Fakat asil ruhlu oğlunuzdan özür dilemelisiniz. Buna borçlusunuz. Eğer oğlum olsaydı, böyle bir meselede onun davrandığı gibi davranmasını isterdim.

Holder’in gözleri açıldı:

—Zümrütleri çalan Arthur değil mi?..

—Dün söylemiştim, bugün tekrar ediyorum: Değil.

—Emin misiniz?.

—Evet, eminim.

—Öyleyse hemen gidip ona zümrütlerin bulunduğunu haber verelim.

—Haberi var.

—Yaaa!.. Kim haber verdi?.

—Ben.

—Oğlumu gördünüz mü?.

—Meseleyi anlattıktan sonra Bay Arthur’la görüştüm. Kendisi hiçbir şey söylemek istemediğinden her şeyi ben kendisine söyledim… Doğru söylediğimi tasdik etti. Ondan sonra az çok karanlık kalan bazı noktaları izah etti.

—Şimdi ne olacak?

—Bize verdiğiniz haber üzerine belki size de açılır.

—Allah aşkına bana her şeyi anlatın.

—Her şeyi anlatacağım. Hakikati nasıl meydana çıkardığımı öğreneceksiniz. Söze en acı tarafından başlayayım. Kuzeniniz Mary ile Sir George Burnwell suç ortağıydılar, beraber kaçtılar.

Bay Holder kulaklarına inanamıyordu:

—Benim sevgili Mary'm mi?

—Evet.

—Mümkün değil.

—Maalesef hakikat. Ailenizin içine aldığınız.

"Oğlunuz Arthur sizinle konuştuktan sonra odasına gidip yattı, ama uyuyamadı. Kulüpte çok borçlandığı için uyku tutmuyordu.

"Gece yarısı kapısının önünde bir ayak sesi duyar gibi oldu, kalkıp baktı, bir de ne görsün? Mary usulca sizin büronuza giriyor!... şaşaladı… Hemen gömleğiyle pantolonunu giydi, bir köşeye gizlenip bekledi… Biraz sonra Mary çıktı, oğlunuz saklandığı köşeden kızın elinde tacı gördü. Mary aşağı indi…

"Arthur sizin kapınızın yanındaki perdenin arkasına gizlendi. Oradan aşağısını gözleyebiliyordu.

"Mary usulca pencereyi açtı, tacı birine verdi, sonra pencereyi kapayıp odasına çıktı. Hatta perdenin arkasına saklanan oğlunuza geçerken sürtündü ama farkına varmadı.

"Arthur sevdiği kızı ele veremezdi. Fakat Mary odasına girince oğlunuz başınıza gelecek felaketi önlemek için olduğu gibi, yalın ayak merdiveni indi, pencereyi açtı, karlara atladı ve ahır yolunda görünen ve ay ışığında ilerleyen birine doğru koşmaya başladı.

"Sir George Burnwell kaçmaya çalıştı ama Arthur yakaladı. Elini taca attı. Çekti. Bir yandan o, bir yandan Burnwell çekti. Çekiştiler… Sonra yumruklaştılar. Oğlunuz Burnwell'in gözüne öyle şiddetli bir yumruk vurdu ki, göz çürüdü ve bu aralık bir şey çatırdadı. Arthur tacı aldığını fark edince eve koştu, pencereyi kapayıp odanıza çıktı…

"Tacın büküldüğünü orada fark edince düzeltmeye uğraştı, bu sırada siz girdiniz . . . o adamın nasıl bir adam olduğunu sizin kadar oğlunuz da bilmiyordu. İngiltere'nin en tehlikeli adamıydı. Müthiş bir kumarbaz, sosyete dışı edilecek bir ahlâksız, sefil bir vicdansızdı.

"Bayan Mary böyle insanları bilmez, tanımaz… Mary'ye, her kıza ve kadına yaptığı gibi, kur yapmaya başladığı zaman, Mary iftihar etti. Burnwell'in ilk âşık olduğu kız kendisidir sanıp gurur duydu.

"Kızı nasıl kandırdığını, neler söylediğini şeytan bilir. Fakat Mary o adamın elinde oyuncak olmuştu. Her gece buluşuyorlardı.

Bembeyaz olan banker inledi:

—İnanamam, inanmak istemiyorum!...

—O gece sizin evde olup bitenleri anlatacağım. Siz odanıza girince Mary odasından usulca çıkıp aşağı indi. Ahırlara giden yolun üstündeki pencereden aşığıyla konuştu… Sir George'un ayak izleri karda pek iyi görünüyordu. Uzun zaman pencerenin altında durduğu, vücudu da ağır olduğundan ayakları iyice kara gömülmüştü.

"Mary ona taçtan bahsetti. Bunu duyan George'un gözlerini para hırsı bürüdü. Mary'ye boyun eğdirdi.

"Mary'nin sizi saydığına çok sevdiğine şüphe yok. Fakat bazı kadınlarda aşk, bütün muhabbetlerden üstündür. Mary de bu kadınlardan biriydi.

"Sir George Burnwell'in talimatını dinledikten sonra sizin merdivenden indiğinizi gördü, pencereyi

telaşla kapayıp, hizmetçinin tahtabacak sevgilisiyle gizlice buluştuğunu söyledi. Bu iftira değildi.

Banker mırıldandı:

—Olur şey değil!...

—Ama oldu. Girdiniz ve ona 'hırsız' dediniz… Halbuki o size iyilik ettiğini düşünüyordu. Fakat Mary'yi ele vermeden hiçbir şey söyleyemez, işi izah edemezdi…

"O anda Mary hakkındaki hisleri ne olursa olsun mertçe davrandı ve sustu.

Bay Holder'in sesi kükredi:

—Boşuna değil, tacı gördüğüne bayıldı!... Ben ne budalaymışım!... Zavallı oğlum, beş dakika dışarı çıkmak istedi. Çekiştikleri yere gidip tacın kopan parçasını arayacaktı… Ne kadar haksız davranmışım!...

Holmes devam etti:

—Evinize gelince, etrafta dolaşıp karda ayak izleri aradım. Geceden beri kar yağmamış ve don olmuştu. Ayak izlerinin kalması lazımdı.

"Mutfak kapısı önünde bir kadın ayağının iziyle, yuvarlak bir tahta bacak izi gördüm… Kadın, parmaklarının ucuna basarak dönmüş, tahta bacaklı bir az daha beklemişti. Bu hizmetçiyle âşığının ayak izleri olacaktı.

"Evi dolandım. Bir alay ayak izine rastladım. Bunlar polislerindi.

"Nihayet ahırlara giden yolda aradığımı buldum. İki ayak izi vardı, bunlardan biri çıplak ayak iziydi… Bu çıplak ayak izlerini görünce ne kadar sevindiğimi tasavvur edemezsiniz.

"Bana anlattıklarınıza göre bu izler oğlunuzun ayak izleriydi. Öteki adam yürümüş, oğlunuz ise koşmuştu. Kunduralı ayakların izlerine bastığı için de o adamın peşinden koştuğu anlaşılıyordu.

"İzleri takip ettim. Antrenin penceresi altına geldim. Kundura izlerinden adamın bir müddet orada beklediği belliydi.

"Geri döndüm. Buluştukları ve çekiştikleri yeri buldum. Karlarda kan damlaları da vardı… Şoseye doğru kan damlalarını takip ettim. Demek kunduralı adam yaralanmıştı.

"Şösede izler kayboldu. Karları süpürmüşler, kaldırmışlardı.

"Eve girdim ve bildiğiniz gibi pertavsızla pencere pervazını inceledim. Ayak izi gördüm, ıslak bir ayak izi. Demek biri dışarıdan tırmanıp içeri girmişti.

"Bundan sonra mesela hakkında bir fikir edinmiş oldum:

"Dışarıda biri beklemiş, içerden biri ona tacı vermiş, oğlunuz görmüş, hırsız kovalamış, dövüşmüşler, tacı çekiştire çekiştire harap etmişler, bir kişinin kuvveti başarmıştı.

"Oğlunuz tacı almaya muvaffak olmuştu ama, bir ucu hırsızın elinde kalmıştı. Bunları anladım. Artık iş hırsızın kim olduğunu, tacı ona vereni bulmaktı.

"Eski bir söz vardır. İmkansızlık ortadan kalkınca, her şey mümkündür…

"Tacı hırsıza veren siz değildiniz. Geriye Mary ile hizmetçiler kalıyordu. Ama bu işi hizmetçiler yapsaydı, oğlunuz onların yerine kendini itham ettirmezdi:

"Arthur Mary'yi seviyordu. Onu ele vermek istememesi akla yakındı…

"Mary'yi o pencerenin önünde görmüştünüz. Mary tacı görünce bayılmıştı. Bir ihtimal hakikat oluverdi.

"Ya hırsız kimdi? Herhalde sevgilisi olacaktı, yoksa başka hiçbir kuvvet ona bu işi yaptıramaz, amcasına bu şekilde ihanet ettiremezdi.

"Pek az görüştüğünüzü, ahbaplarınızın sayısının az olduğunu biliyordum. Bu az sayıda ahbaplar

arasında Sir George Burnwell de vardı. Onun kadınların pek hoşuna giden bir erkek olduğunu duymuştum… Tacı onun çaldığı çok kuvvetli bir ihtimaldi… Arthur'un de ailesinden bir kızı lekelemek için kendisini ele vermeyeceğine emindi.

"Ondan sonra ne yaptığımı tahmin etmeniz kolaydır. Uşak kıyafetine girip Burnwell'in evine gittim, uşağıyla ahbap oldum. Efendisinin eve yüzü gözü kan içinde geldiğini öğrendim. Ve nihayet altı pens verip Sir Burnwell'in bir çift eski ayakkabısını satın aldım… Koşa koşa Streatham' a döndüm. Kardaki ayak izlerine kunduralarını koydum. Tıpatıp uydu!.

Bay Holder başını salladı:

—Dün gece ahır yolunda üstü başı pejmürde bir serseri gördüm…

Holmes güldü:

—O serseri bendim… Hırsızı bulduktan sonra evime geldim… Durum çok nazikti. İşe polisi karıştırmamak şarttı, rezalet duyulursa sizin için hoş bir şey olmazdı. Öte yandan hırsız dört başı mamur bir sefihti, bu durumdan elinden geldiği kadar faydalanacaktı…

"Gittim. Görüştüm. Evvelâ inkâr etti. Olup biteni tafsilat ve ayrıntısıyla anlatınca işi serkeşliğe döktü, duvarda asılı duran bir lobutu kaptı.

"Bereket versin tetikteydim, tabancamı çevirip şakağına dayadım. Aklını başına topladı.

"Zümrütleri satın alırım; dedim.

"Hemen sordu:

"Kaça?

"Üçünü üç bin sterline.

"Bunun üzerine acı acı başını salladı:

"Eyvahlar olsun!...

"Neden?

"Ben üçünü altı yüz liraya sattım.

"Kime?

"Söyleyemem.

"Söyleyin. Hakkında kanuni hiçbir muamele yapılmayacaktır, söz veriyorum.

"Bunun üzerine söyledi. Derhal oraya gittim. Uzun çekişme ve pazarlıktan sonra üç bin sterline aldım zümrütleri.

"Ondan sonra oğlunuzu bulup işi hallettiğimi haber verdim…

"Saat sabahın ikisi olmuştu. Uyumaktan başka yapacak iş de kalmamıştı. Uykuyu da doğrusu hak etmiştim.

Banker kalktı:

—İngiltere'yi bir rezaletten kurtaran bir gün bu… Size nasıl teşekkür edeceğimi bilmiyorum… Fakat minnet borcumu ödemeye gayret edeceğim.

"Şimdi müsaadenizle oğluma gideyim. Ondan özür dileyeceğim. Mary'ye de çok acıdım. Onu nerede bulabileceğimi söyleyebilir misiniz?

—George Burnwell neredeyse onun da orada olması icap eder… Kabahati çok büyük, fakat o adama kaçmakla cezasını fazlasıyla çekecektir.

-4-BORSACININ ADAMI

Üç dört günden beri Sherlock Holmes'i görmemiştim. Gündüzleri hastalarımla meşgul oldum, geceleri erken yatıp dinlendim.

O sabah kahvaltıdan sonra Tıp mecmuasını okurken, kapının çalındığını, arkadan dostumun sesini duydum. Odaya girince:

— Aşk olsun!.. diye haykırdı, beni unuttunuz mu?

Kalktım, dostumun elini sıktım:

—Sizi unutmayacağını pekalâ bilirsiniz.

—Ama üç günden beri aramadığınıza göre demek artık mantık meseleleriyle ilgilenmek istemiyorsunuz.

—Aksine. Dün akşam notlarımı karıştırıp, bir iki meseleyi yazmaya hazırlandım.

—Yazacağınız hatıralar bitti mi dersiniz?

—Bitmiş olması temenni etmem.

—Mesela size bugün bir yeni mesele getirsem?

—Hemen yanınıza katılırım.

—Ya uzağa gitmek icap ederse?

—Giderim.

—Hastalarınız?

—Benim yerimi bir meslektaşım tutuyor.

Holmes koltuğuna gömüldü, gözlerini kırpıştırarak yüzüme baktı:

—Buna memnun oldum… Yalnız ayaklarınızı mütemadiyen ateşe uzatıp oturmayın.

Dostum yine şaşırtmacalarına başlamıştı.

—Ayaklarımı ateşe uzatıp oturduğumu nerenden anladınız?

—Terliklerinizden.

—Terliklerimden mi?

—Evet. Terlikleriniz yeni… on, on beş günlük terlikler. Halbuki tabanları âdeta kavrulmuş. Ayaklarınızı ateşe doğru uzatıp oturduğunuz belli.

Holmes'un mantığının bu hususiyeti vardı: İzah ettiği her şey basitleşmekteydi. Aklımdan geçeni de anlamış olacak ki:

—Bir şeyi izah edince kıymetimi kaybediyorum gibi geliyor bana…

Cevap vermeme vakit bırakmadan sordu:

—Hemen Birmingham'a gidebilir miyiz?

—Gideriz. Mesele nedir?

—Trende anlatırım… Meselenin ilgisi arabada bekliyor.
—Beş dakika sonra hazırım.
Komşu oturan meslektaşıma mektup yazdım, yukarı çıkıp karıma haber verdim, aşağı indim. Holmes sokakta, yanımızdaki evin kapısının plâkasını gösterdi:
—Hastalarını bıraktığınız doktor burada mı oturuyor?
—Evet, onun da hastaları var.
—Eskiden beri burada mı?
—Evet. Biz bu mahallede üç doktoruz.
—Ama siz eskiden beri burada oturanla ahbap olmuşsunuz.
—Eskiden beri burada oturduğunu ne biliyorsunuz?
—Evin kapı merdiveninin basamaklarından. Basamaklar eskimiş. Halbuki öbür doktorun merdiveni yepyeni duruyor. Neyse arabaya binelim.
Arabaya bindik. Holmes tanıttı:
—Bay Hall Pycroft – Doktor Watson.
Sonra arabacıya seslendi:
—Biraz çabuk bitelim, trene ancak yetişiriz. Bay Pycroft genç, gürbüz, bembeyaz, açık alınlı, aydınlık yüzlü, sarışın kıvırcık bıyıklı bir adamdı. Şapkası pırıl pırıldı, elbisesi siyahtı, iyi dikilmişti. Gönüllü asker, atlet ve sporcu yetiştiren bir aileye mensup olduğu halinden belliydi.
Pembebeyaz yüzüne bakılırsa neşeli bir insandı, fakat dudaklarındaki kıvrımdan şu anda bir derdi olduğu anlaşılmaktaydı.
Nihayet trene bindik, birinci mevki bir vagona yerleştik, ondan sonra genci Sherlock Holmes'e başvurdurtan derdin mahiyetini öğrendim.
Sherlock Holmes:
—Önümüzdeki yetmiş dakikalık bir zaman var, dedi, dostuma enteresan maceranızı anlatmanızı rica ederim Bay Pycroft. Benim de bir kere daha dinlenmemde fayda vardır, çünkü nasıl olsa bana anlatmayı unutmuş olabileceğiniz bazı şeyler aklınıza gelir.
Dostum bana döndü:
—Ehemmiyetsiz, basit vak'alar ama, bazı noktalar var ki, doğal olmaktan çıkıyor. Böyle şeylere benim kadar siz de ilgilenirsiniz.
Yerine iyice yerleşti:
—Artık sizi dinliyoruz Bay Pycroft.
Genç adam bana iymalı, fakat zekâ fışkıran gözleriyle, şöyle bir baktı:
—Bu maceranın en kötü tarafı benim enayi yerine konmamdır, dedi. Hoş, şimdilik ortada bir felaket yok… Ama ben başka türlü hareket edemezdim. Eğer işimi kaybedersem, sahiden budala olduğuma hükmedeceğim.
Bana hitap etti:
—Hiç hatip değilim, macera anlatmasını da bilmem, bunun için anlatış tarzımı mazur görmenizi rica ederim.
"Draper's Garden'de "Coxon and Woodhouse"da çalışıyordum. İlkbahar başlangıcında Venezüela borçlanması işinde iflas ettiler.
"Beş yıl yanlarında çalışmıştım. İflas ettikleri zaman ihtiyar Coxon bana fevkalade bir vesika verdi, fakat bütün memurlar -27 kişi- açıkta kaldık. Birkaç kapının ipini çaldım o kadar çok iş arayan var ki,

hiçbir yere giremedim.
“Coxon’da haftada üç sterlin alıyordum, yetmiş Sterlin kadar biriktirmiştim, onlar da bitmek üzereydi. Küçük ilânlara ilân verecek ve bu mektupları postaya atacak param kalmıştı. Taban tepmekten pabuçlarımın altları patladı. Hâlâ görünürde bir iş yoktu.
“Nihayet Lombard Street’teki büyük Borsa Acentası Mawson and Williams’da boş bir kadro bulunduğunu öğrendim.
“Belki borsa işlerine aklınız ermez, yalnız şunu söyleyeyim ki, Mawson and Williams Londra’da en büyük borsa işleri yapan bir müessesedir. Yayınladıkları ilâna yazılı cevap isteniyordu. Fazla ümide kapılmadan talepnamemle sertifikamı gönderdim.
“Cevap geldi. Hal ve tavrımı beğendikleri takdirde gelecek pazartesinden itibaren işe başlayacaktım.
“Bu işe nasıl karar verdiğini kimse bilmez. Bazılarının iddiasına göre direktör talepnamelerden birini çekip alır ve onu işe tayin edermiş. Herhalde ben tayin edilmiştim ve buna da çok sevindim.
“Büroya gittim. Yapacağım iş aşağı yukarı Coxon’daki işin aynıydı. Haftada dört sterlin veriyorlardı. Kazancım haftada bir sterlin artmış oluyordu.
Delikanlı uzun bir nefes aldı, biraz sustu. Holmes hiçbir şey sormadı. Ben:
—Biraz heyecanlandınız, dedim.
Acı acı gülümsedi:
—İşin acayip noktasına geldik, dedi. Hompstead yolunda, Potter’s Terrace’da 17 numarada otururum. İşin tayin edileceğim günün akşamı, içim rahat, keyifli keyifli sigaramı içerken, pansiyoncu kadın odama geldi, bir kartvizit uzattı. Alıp okudum:
“Bu zatı tanımıyordum: Acaba benden ne istiyor?.. diye düşündüm. Pansiyoncu kadına:
“Buyursun, dedim.
“Odama girdi. Orta boylu, siyah saçlı, siyah sakallı, karagözlü bir adamdı. Burnunun biçiminde biraz Yahudilik vardı. Vaktin kıymetini takdir eden bir insan gibi, çabuk ve kısa konuşuyordu.
“Bay Hall Pycroft’la müşerref oluyorum değil mi?
“Evet benim.
“Yer gösterdim. Oturdu:
“Teşekkür ederim.
“Gözleri gözümde sordu:
“Coton and Woodhouse’da çalışıyordunuz değil mi?
“Evet efendim.
“Bugün de Mawson’un yanına girdiniz öyle mi?.
“Evet efendim.
“Alâ. Şimdi gelelim sadede.
Sabırsızlanmaya başladım:
“Gelelim efendim.
“Sizin malî işlerdeki kabiliyetinizi duydum.
“Kimden?
“Coxon’un direktörü Parker sizi çok methederdi. Size toz kondurmazdı.
“Buna sevinmedim dersem yalan söylerim. Büroda çok çalışırdım, fakat çalışkanlığımın kulaktan kulağa duyulduğunu bilmiyordum.

“Bay Pinner sordu:
“Hafızanız kuvvetli midir?
“Mütevazı bir tavırla, önüme bakarak cevap verdim:
“Oldukça kuvvetlidir.
“İşsiz kaldığınız müddet borsayla ilgilendiniz mi?
“Evet.
“Ne yaptınız?
“Her sabah borsa haberlerini okudum. Açılış ve kapanış fiyatlarını, nakit, senet ve tahvil muamelelerini takip ettim.
“Adam sevinçle adeta haykırdı:
“İşte meslek aşkı buna derler!..
“Ellerini ovuşturdu:
“İnsan işte böyle zengin olur!..
“Yüzüme daha dikkatle baktı:
“Sizi imtihan edersem darılmazsınız ya?
“Neden darılayım?
“Öyleyse söyleyin bakalım, bugün Ayrohire’ler kaç para?..
“Hemen cevap verdim.
“105 1/5 de karşı 105.
“Yeni Zelanda konsolitleri?
“104
“İngiliz Broken Hills’leri?..
“7 ve 6 ya karşı 7.
“Kollarını havaya kaldırıp yine haykırdı:
“Mükemmel!. Hepsi doğru!..
“Sesini hem alçalttı, hem tatlılaştırdı ve şu hükmü verdi:
“Sizin gibi bir genç Mawson’da basit bir memur olamaz!..
“Bu hükme, tahmin edeceğiniz gibi şaştım:
“İşin aslına bakarsanız beni herkes sizin gibi takdir etmiyor. Oraya yerleşene kadar çok çektim, yerleştiğime de çok memnunum.
“Bay Pinner omuz silkti:
“Kanatlanınız evlâdım, biraz daha yükseklere çıktınız, gözünüz daha yükseklerde olsun!.. Faaliyet sahanıza girememişsiniz.
“İtiraz ettim:
“Üzerime aldığım iş bildiğim iş.
“Sağ elinin başparmağını yukarı aşağı salladı:
“Telâşlanmayın. Ben de size bir iş teklif edeceğim. Bu iş de sizin kabiliyetinize göre hiçtir ama, Mawson’un verdiği işin yanında, geceye nazaran gündüz gibidir.
“Sustu. Sonunu bekleyip bir şey söylemedim. Bir şey sormadığımı görünce o sordu:
“Mawson’ a ne gün gideceksiniz?
“Pazartesi günü.
“Mawson’ a gitmeyeceğinize nesine isterseniz bahse girerim.

“Ama neden gitmeyeyim?

“Çünkü Pazartesi günü Brüksel ve San Remo’dakiler hariç Fransa’nın şehir ve kasabalarında 134 şubesi bulunan ‘Franco – Midland S. A. R. L. Tabak ticarethanesi’nin direktörü olacaksınız.

“Nefesim kesildi, mırıldandım:

“Bu ticarethanenin ismini bile duymamıştım.

“Şaşılacak bir şey değil. İş gizli tutuldu. Sermaye hususi şahıslarındır. Öyle güzel bir iştir ki, halka duyurulmadı. Kardeşim Harry Pinner yönetim kurulu üyesidir. İdare ondadır… Benim mali işlerden anladığımı bildiğinden, bir mühür bulmamı istedi. Genç, faal, enerjik bir müdür istiyordu. Parker bana sizden bahsetti, ben de kalkıp geldim. Ama fazla para veremeyeceğiz. Şimdilik beş yüz alacaksınız.

“Sesim çok güç çıktı:

“Senede beş yüz Sterlin mi?..

“Evet, şimdilik. Fakat ajanlarınız vasıtasıyla getirilecek her işten de yüzde bir komisyon alacaksanız. Bu komisyon senelik kazancınızı bir misli arttırır.

“Beni düşünce aldı:

“İyi ama dedim, ben tabak çanak işinden anlamam.

“Gerek yok, hesap bilmeniz yeterli.

“Şakaklarım zonkluyordu. Sakin, serinkanlı görünmeye çalışıyordum ama kolay değildi. Ansızın içime şüphe girdi:

“Açık söyleyeyim, dedim. Mawson bana iki yüz Sterlin veriyor. Fakat Mawson ciddi ve emin bir müessese. Sizin ticarethaneniz hakkında ise…

“Sözümü kesti ve memnun, coşkun haykırdı:

“Bravo!. Tam bize lazım olan insansınız. Çürük tahtaya basmıyorsunuz, haklısınız. Buyurun, şu yüz sterlini alın. Eğer anlaşırsak cebinize koyarsınız. Avans almış olursunuz.

“Teşekkür ederim.

Paranın yüzü sahiden sıcak. Aldım ve sordum:

“İşe ne zaman başlayacağım?

“Yarın saat birde. Birmingham’a gelin. Size bir mektup vereceğim. Kardeşime yazdım. Onu ticarethanenin bürosunda bulursunuz. Corporation Street’te, 126 B. Numarada. Biz anlaştık, mutabıkız. İşiniz hakkında onunla konuşursunuz.

“Teşekkür ederim Bay Pinner.

“Teşekküre gerek yok. İşin adamısınız. Şimdi bir iki formalite var. Bunları da tamamlayalım.

“Hayhay.

“Bir kalem kâğıt alın.

“—Kâğıt kalemi aldım. Pinner:

“Yazınız dedi.

“Franco – Midland ticarethanesinin ticaret müdürlüğünü senede en az 500 Sterlin ücretle kabul ettim.”

“İmzalayın.

“İmzaladım. Kâğıdı alıp cebine koydu.

“Mawson’a ne diyeceksiniz?

“Öyle seviniyordum ki, bu sevinçle Mawson’u unutmuştum.

“Bir mektup yazıp istifa edeceğim.
“Bay Pinner başını salladı:
“Ben de işte bunu istemiyorum.
“Hayretle sordum:
“Neden? Ne mahzur var?
“Mawson’un müdürüyle sizin yüzünüzden kavga ettim.
“Ne münasebet?..
“Kendisiyle görüştüm, sizi almak istediğimi söyledim. Kızdı, küplere bindi adeta hakaret etti: “Adam ayırmak ayıptır!..” diye bağırdı… Nihayet benimde sabrım tükendi, itidalimi kaybettim: “İyi memur kullanmak istiyorsanız iyi para veriniz!..” dedim. Ne cevap verse beğenirsiniz?. “— Bizim vereceğimiz parayı, sizin vereceğiniz daha çok paraya tercih eder!..” dedi.
“Bunun üzerine güldüm: “Kendisine yapacağı tekliften sonra ondan bir daha hiçbir haber alamayacağınıza beş sterline bahse girerim!..” dedim.
“Kabul dedi. Onu öyle sıkıntılı bir zamanında dertten kurtardık ki, bizi kolay kolay bırakmaz!.” Evet, aynen bunları söyledi.
“Vay küstah vay!.. Ömrümde yüzünü görmedim. Eğer mektup yazmamı istemiyorsanız yazmam. Bana ne!.
“Bay Pinner kalktı:
“Tamam, dedi, bu hususta da anlaştık. Kardeşime sizin gibi zeki ve akıllı bir müdür bulduğuma memnunum… Yüz sterlin avansınızı aldınız. Şu mektubu da alın, adresi yazın.
“Yazdım: Corporation Street 126 B.
“Randevu saatini unutmayın. Yarın saat birde.
“Unutmam.
“Allaha ısmarladık.
“Güle güle.
“Hak ettiğiniz kadar para kazanmanızı dilerim.
“Teşekkür ederim.
“Elimi sıkıp gitti.
Delikanlı sustu, alnını başına doğru sıvazladı. İşin sonunu merak ediyordum.
—Konuşmaktan yoruldunuz mu?
—Hayır. Bay Pinner’le bütün konuştuklarımızı anlattım mı diye düşünüyorum.
Holmes’in nihayet sesi çıktı:
—Bu çok mühimdir, iyi düşünün.
Genç adam bir iki saniye daha düşündü:
—Anlattım, dedi.
Holmes yine köşesine büzüldü, ben sordum:
—Peki, sonra?.
—Başına konan bu devlet kuşuna ne derece sevindiğimi tasavvur edersiniz doktor Watson.
—Doğru, ne kadar sevinseniz yeridir.
—Bütün gece gözüne uyku girmedi. Hep bu yeni işimi düşündüm, ertesi günde trene atlayıp Birmingham’a gittim. Vaktinden evvel randevuda bulunacaktım.
“Çantamı New Street’te bir otele bırakıp soluğu bana verilen adreste aldım.

“Randevuya bir çeyrek evvel gelmiştim ama, bence bunun ehemmiyeti yoktu.

“126 B. iki büyük mağaza arasında bir pasajdı. Bu pasajın nihayetindeki dönemeçli bir merdivenden oda oda kiralanan bir hana çıkılıyordu.

“Kiracıların isimleri bir levhaya yazılmıştı. Ama, Franca Midland ismini görmedim. Şaşalamıştım. Yüreğim burkuldu, içime kurt düştü: Acaba benimle alay mı etmişlerdi?..

“Derken birisi yanıma sokuldu. Dün gördüğüm adama benziyordu, sesi aynı sesti, yalnız sakalsızdı ve saçları simsiyah değildi.

“Yüzüme bakıp sordu:

“Bay Hall Pycroft siz misiniz?

“Evet.

“Ben de sizi bekliyordum.

“Bekletmedim ya?

“Aksine, vaktinden evvel geldiniz. Bu sabah kardeşimden bir mektup aldım, sizi methediyor.

“Teveccühü. Ben de büronuzu arıyordum.

“Burada firmamızın ismi yazılı değil. Burasını geçen hafta bulduk, geçici olarak tuttuk. Geliniz de size işi anlatayım.

“En üst kata, çatı katına kadar çıktık. Orada beni birbirinden geçme iki küçük odaya soktu: Ne pencerelerde perde, ne de yerde halı var.

“Ben, pırıl pırıl masalar başında memurlar çalışan mükellef bir yazıhaneye gireceğimi sanıyordum. Böyle yerlerde çalışmaya alışmıştım.

“Şaşkın şaşkın etrafa baktım: Sallantılı iki iskemle, bir ufak masa, bir defter ve bir kâğıt sepeti. Döşeme bunlardan ibareti.

“Yeni patronum benim afalladığımı görünce: “Hiç şaşmayınız Bay Pycroft, dedi, şaşacak bir şey yok. Roma bir günde meydana gelmedi… Büromuza girenin gözleri kamaşmıyor ama çok paramız var… Haydi, oturunuz da getirdiğiniz mektubu veriniz.

“Oturdum, mektubu verdim, dikkatle okudu, sonra masaya bırakıp yüzüme baktı:

“Kardeşimin üstünde çok iyi, çok olumlu bir izlenim bırakmışsınız dedi. Ona itimadım vardır, insan sarrafıdır. Sizi müessesemizin ticaret müdürlüğüne tayin ettim.

“Ne iş göreceğim? diye sordum.

“Yakında Paris depomuzu kuracak ve Fransa’daki yüz otuz dört şubemize İngiliz fayans ve çanak – çömleklerini sevk edeceksiniz. Depo bu hafta içinde açılacak.

“O zaman kadar ne yapacağım?

“Birmingham’da kalıp bize yardım edeceksiniz.

“Ne yardımı?.

“Cevap verecek yerde bir gözden kırmızı ciltli kalın bir defter çıkardı.

“Bu Bottin’dir dedi. Bottin’de Paris’te bütün tabakçılarının isim ve adreslerinin bir listesini çıkarın. Bu liste bana çok lâzım.

“Ticaret odası yıllıklarında vardır değil mi?

“O yıllıklara güven olmaz. Siz önümüzdeki Pazartesi gününe kadar bu listeyi hazırlayıp o gün öğle üstü bana getirin.

“Ayağa kalktı:

“Güle güle Bay Pycroft. Eğer iyi çalışırsanız müessese müdürünün çok iyi bir insan olduğunu

anlarsınız.

“Kafamda birbirine zıt düşünceler, kolumun altında kırmızı ciltli kalın kitap otele geldim.

“Bir yandan işe girmiş, cebime de yüz lira koymuştum. Bir yandan da iki odanın hâli, tabelâda firma isminin bulunmayışı, bir iş adamının gözünden kaçmayacak daha başka şeyler, patronlarımın durumu hususunda bende kötü bir izlenim uyandırmıştı.

“Ama para cebimdeydi: ‘Ne olursa olsun!’ dedim.

“İşe koyuldum. Bütün pazar başımı kırmızı ciltli kitaptan kaldırmadım. Pazartesi günü ‘H’ harfine gelebildim.

“Patrona gittim. Yine aynı boş odalardan birinde oturuyordu:

“Bu kadar yapabildim.

“Cetvele şöyle bir göz attı:

“Sonuna kadar devam edin. Çarşamba günü gelin.

“Çarşamba günü de bitiremedim, cumaya kadar çalıştım. Listeyi Bay Harry Pinner’e verdim.

“Çok teşekkür ederim, dedi. Bu işin güçlüğünü kavrayamadım galiba. Ama bana para getirecek bir iş gördünüz… Zahmet çektiniz değil mi?

“İnsanı çok oyalıyor … Şimdi ne yapacağım?

“Bana döşemecilerin listesini çıkaracaksınız.

“Ne alâkası var?

“Onların hepsi çanak çömlek satar.

“Çaresiz bunu da yapacaktım.

“Peki, dedim.

“Yarın saat yedide bir gün uğrayın. Kendinizi fazla çalıştırıp yormayın… Gece bir barda eğlenmeyi hak ettiniz.

“Bunu söylerken güldü. Bende bu sırada irkildim. Sol taraftaki ikinci dişi altındı.

Sherlock Holmes memnun, ellerini ovuşturdu, ben de hayretle delikanlıya bakıyordum. Farkına vardı:

—Altın dişi görüp irkilecek ne var? diyorsunuz değil mi doktor Watson?

—Evet.

—Haklısınız, ama ben irkildim. Londra’da konuştuğum adam, Mawson’a gitmeyeceğime bahse girerken gülmüştü. Onun da aynı dişi altındı. Her iki adamın altın dişli olmaları gözüme çarptı. Düşündüm:

“Ses aynı ses, boy aynı boydu. Ustura sakallı, peruka saçı hallederdi. Şu halde Birmingham’daki adam, Londra’daki adamdı.

“Malûm, kardeşler birbirlerine benzerler ama, ikisinin de solda ikinci dişi aynı olamaz ya?.

“Elini uzattı, beni selamladı, sokağa çıktım. Ama ayaklarıma basarak mı, yoksa tepetaklak mı yürüyordum, bunun pek farkında değildim.

“Otelde başımı soğuk suyla yıkadım ve düşünmeye çalıştım:

“1- Beni neden Londra’dan Birmingham’a göndermişti.

“2- Neden Birmingham’a beden önce gelmişti?

“3-Neden kendine, kendi yazdığı bir mektubu göndermişti?

“Bunlar benim için muammaydı, bu muammaları ne kadar düşünsem çözemiyordum.

“Birdenbire aklıma geldi: Benim için karanlık olan bir şey, Bay Sherlock Holmes için gün gibi

aydınlık olabilirdi. Gece trene binip geldim.

Borsacının adamı sözünü bitirip susunca kısa bir sessizlik çöktü. Sonra Holmes bana göz edip, nefis bir şarapla damağını lezzetlendiren bir insan keyfiyle arkasına yaslandı:

—Fena değil, değil mi Watson?.

—Evet, fena değil.

—Maceranın bana pek hoş gelen tarafları var.

—Olabilir.

—Franco Midland'ın geçici bürosunda Bay Harry Pinner'le konuşmamız da pek hoş olacaktır.

—İyi ama, büroya ne bahaneyle gideceğiz?

Hall Pycroft'un keyfi yerine gelmeye başlıyordu:

—Bu kolay, dedi; iş arayan iki arkadaşımsınız. Sizi yönetim kurulu üyesine tanıtmam gayet doğaldır.

Sherlock Holmes bunu onayladı:

—Doğru. O damı yakından görüp, çevirdiği dalaverenin mahiyetini meydana çıkarmak istiyorum…

Biraz düşündü, sonra Bay Pycroft'a sordu:

—Size bu derece yüksek bir ücret takdir ettirecek ne meziyetiniz var acaba?... Yoksa…

Tırnaklarını kemirip vagonun penceresinden dışarıyı seyretmeye başladı…

New Street'e gelinceye kadar hiç konuşmadı.

•••

O akşam saat yedide üçümüz birden Corporation Street'te, ticarethanenin bürosuna gidiyorduk.

Bay Hall Pycroft:

—Acele etmeyelim dedi. Erken gitmekte fayda yok, çünkü onu bulamayız.

—Neden?

Çünkü o sade beni görmek için odaya geliyor. Randevu verdiği zaman dışında büroda kimseler yoktu:

Holmes başını salladı:

—Bu mühim!...

Bay Pycroft ansızın:

—İşte bu adam.

Kısa boylu, sarışın bir adamdı, hızlı yürüyordu. Onu gözlemeye başladık. Bu sırada akşam gazetelerini satan çocuğun sesi duyuldu. Adam arabalarla otobüslerin aralarından geçip satıcıya yaklaşıp bir gazete aldı, bir kapıdan girip gözden kayboldu.

Holmes sordu:

—Nereye gidiyor?

—Büroya. Peşini bırakmayalım.

Beş kat merdiven çıktık. Pycroft aralık duran bir kapıyı vurdu. Bir ses:

—Giriniz! dedi.

Pycroft'un tarif ettiği tozlu, pis, boş odaya girdik.

Odanın tek masası önünde yolda gördüğümüz adam oturmuş, önüne gazeteyi açmıştı.

Başını kaldırıp baktığı zaman yorgun bir yüz gördüm… Adamın yüzü yorgun değil, bitkin, perişan ve iğrençti… Ömrümde bu yüzden nefret ettiğim kadar hiçbir şeyden nefret etmemiştim.

Alnı ter içindeydi. Yüzü bembeyazdı, bakışlarında vahşi bir ifade vardı.

Pycroft'un yüzüne, sanki onu hiç tanımıyormuş gibi baktı. Pycroft şaşalamıştı.

—Hasta mısınız Bay Pinner? dedi.

Adam, kendini toplamaya gayret ederek mırıldandı:

—Evet, biraz rahatsızım.

Ve sualini sormadan evvel diliyle dudaklarını ıslattı:

—Bu baylar kimdir?

Pycroft gayet tabii ve tereddütsüz cevap verdi:

—Bay Harrisle Bay Price. Haris Bermondey'de Price burada oturuyor.

—Ne istiyorlar?...

—İkisi de dostumdur. İkisi de kabiliyetlidir, ama ikisi de işsiz. Belki kendilerinden faydalanırsınız diye düşündüm.

Bay Pinner korkunç bir tebessümle:

—Olabilir, dedi, olabilir… Kendilerine bir iş bulmaya çalışırız.

Holmes'e sordu:

—Mesleğiniz nedir Bay Harris?

—Muhasebeciyim.

—Tamam, bir muhasebeciye ihtiyacımız olacak.

Sonra bana döndü:

—Ya siz Bay Price?

—Dosya memuruyum.

—Ticarethanemizde size de bir iş bulabileceğimizi umarım. İşleri yoluna koyalım size haber veririz. Şimdi gidebilirsiniz. Allah rızası için beni yalnız bırakın.

Bu son sözü sakinliğini kaybettiğinin deliliydi. Holmes'le bakıştık, Pycroft kapıya bir adım attı ve:

—Talimat almak üzere bugün gelmemi söylemiştiniz, dedi.

Adam biraz yatışır gibi oldu ve daha sakin bir sesle cevap verdi:

—Doğru Bay Pycroft doğru… Biraz bekleyin, arkadaşlarımız da sizinle beraber beklesinler… Bana beş dakika müsaade edin… Beş dakika beklemek lütfunda bulunamaz mısınız?

Kalktı, gayet nazik selam verip yan odanın kapısına gitti, açtı, girdi ve kapıyı kapadı.

Holmes fırladı:

—Bu da ne demek?

—Bilmem.

Pycroft şaşalamıştı. Holmes endişeye düştü:

—Sakın elimizden kaçmasın?

Pycroft:

—İmkansız, dedi.

—Neden?

—O kapıdan yan odaya geçilir.

—O odanın başka kapısı yok mu?

—Yok.

—Döşeli mi?

—Dün bomboştu.

—Öyleyse o odada işi ne?

Holmes'in kaşları çatıldı:
—Bu işte kavrayamadığım bir şey var. Pinner korkudan deliye dönmüş. Onu korkutan, bu hale sokan acaba nedir?
Ben derhal cevap verdim:
—Bizi polis sandı.
Pycrofft onayladı:
—Evet.
Holmes başını salladı:
—Bizi görünce sararmadı, odaya girdiğimiz zaman yüzü bembeyazdı. Belki...
Yarı kapı vurulunca Holmes sustu. Pycroft'un gözleri fincan gibi açıldı:
—Ne diye kapıya vuruyor?
Kapıya biraz daha hızlı vuruldu. Bu kapalı kapı asabımızı bozmaya başlamıştı. Holmes'e baktım:
Boynunu uzatmış, heyecan içinde kapıya kulak veriyordu.
Ansızın bir hırıltı ve tahtalarda bir pıtırdı duyuldu.
Holmes deli gibi kapıya koştu, omuzlayıp itti.
Kapı kilitliydi.
Üçümüz birden zorladık, nihayet kapı açıldı, girdik.
Odada kimse yoktu.
Şaşkınlığımız uzun sürmedi.
Bu odanın bir kapısı daha vardı. Holmes koşup açtı. Yere bir ceketle yelek atılmıştı. Kapının arkasına bir çivi mıhlanmış, Franco - Midland tabak ticarethanesi yönetim kurulu üyesi kendi askısıyla kendini bu çiviye asmıştı.
Yüzü sarı mordu, dili sarkmak üzereydi. Çırpındığı zaman ayakları kapıya vurmuştu, duyduğumuz gürültü buydu…
Nefes alıyordu.
Bir hamlede beline sarılıp kaldırdım. Holmes'le Pycroft askıyı çözdüler. Adamı öbür odaya götürüp yere yatırdık.
Rengi yerine gelmiyor, her nefes alışta dudakları şişip sönüyordu. Nefesi kesilmemiş bir leşten farksızdı.
Holmes bana döndü:
—Siz ne dersiniz Watson?...
Eğildim, muayyene ettim. Nabız çok hafif ve intizamsız atıyordu. Fakat teneffüsü düzeliyordu, gözleri de açılmaya başlamıştı, akları görünüyordu.
—Kurtulabilir dedim. Pencereyi açın, biraz da su verin.
Yakasını çözdüm, yüzümü ıslattım; uzun ve normal nefes alıncaya kadar kollarını hareket ettirdim.
—Bir müddet sonra kendine gelir.
Holmes çenesini göğsüne dayamış, ellerini pantolonunun ceplerine sokmuş, masanın yanında duruyordu.
—Şimdi polise haber vermemiz lazım, dedi.
—Verelim.
—Fakat polise halledilmiş bir mesele ihbar etmek istiyorum.
Pycroft kafasını kaşıdı:

—Bütün bunlar muamma!... diye haykırdı.
—Ne muamması?...
—Neden beni burada bekletti?... Sonra neden…
Holmes omuz silkti:
—Her şey apaçık meydanda, yalnız neden intihara kalkıştığını anlayamadım…
Pycroft hayretle Sherlock Holmes'e baktı:
—Üst yanını anladınız demek?
—Üst yanı meydanda…
Bana döndü:
—Öyle değil mi Watson?...
Omuz silktim:
—Ben hiçbir şey anlamadım.
—Nasıl olur, bunda anlaşılmayacak hiçbir şey yok.
—Anlaşılan ne var?
—İlk detayları ele alırsak aynı neticeye varırız.
—Yani.
—Bu iş iki noktaya dayanıyor. Biri Pycroft'a yazdırılan mektup… Pycroft bu manasız ticarethanenin ticaret müdürlüğünü kabul ediyor. Bunun ehemmiyetini kavramıyor musunuz?
—Hayır, kavrayamıyorum.
—Neden Pycoft'un elinden bu işi kabul ettiğine dair kâğıt aldı?
—Ne bileyim ben:
—Çünkü bu kâğıda ihtiyacı vardı. Bir müessese icap ediyorsa memura tayin edildiğini yazıyla bildirir, memurdan işi kabul ettiğine dair senet almaz.
Pycroft sordu:
—Benden kâğıt almak lüzumunu neden duydular?
Holmes gülümsedi:
—El yazınıza ihtiyaçları vardı. Elyazınızı elde etmek için o kâğıdı yazdırdılar.
—Ama niçin?
—Evet niçin? Bu sualin cevabını verdiğimiz zaman muammayı da çözmüş oluruz. Birinin sizin yazınızı taklit etmesi lazımdı, bunun için de yazınız elinde bulunmalıydı.
"Şimdi gelelim ikinci noktaya. Bu nokta birinciyi aydınlatır. İkinci nokta şu:
"Pinner yeni kabul ettiğiniz işten istifa etmenizi istemedi. Çünkü Mawson'un müdürünün, ömründe yüzünü görmediği bir Bayr Hall Pycroft'un pazartesi günü işe başlayacağını sanmasını istiyordu.
Hall Pycroft başını dövdü:
—Sersemlik etmişim!...
—Şimdi ellerine verdiğimiz vesikanın önemini kavrayabiliyor musunuz?
—Tam değil.
—Başka biri sizin yerinize pazartesi günü orada işe başladı fark etmedim. Onun yazısının sizin yazınıza benzemesi gerektir, yoksa foyası meydana çıkar. Ama o yazının evvelden almış, taklit etmiş, yazısını sizinkine benzetmişti. Artık tehlike yoktu. Sizi Mawson'da hiç kimse tanımıyordu değil mi?
—Tanımıyordu.
—Tamam… Sizin yerinize orada işe başlayacak olan vaziyeti kurtarmıştı. Geriye siz kalıyordunuz.

Ne olur ne olmaz, cayıp Mawson'a gitmemenizi başka birinin çalıştığını duymamanızı sağlamak lazımdı.

"Bunun için size avans verdiler ve sizi Midlands'a sürüp, başınızı kaşımaya vakit bulamayacağınız işler verdiler. Onlar Londra'da rahat rahat dalaverelerini çevireceklerdi.

Pyrcoft yine işin içinden çıkamıyordu:

—İyi ama neden o adam aynı zamanda kardeşinin kıyafetine giriyor?

—Bunun sebebi de meydanda. Bu işte onlar iki kişi. Öteki sizin yerinize Mawson'da çalışıyor. Bu sizi angaje etti, fakat size patron bulmak için işe bir üçüncü kimseyi sokmak lazımdı, bunu istemiyordu, bu sırrı bir kişiye daha açıklamak tehlikeli olabilirdi. Kıyafet değiştirdi, makyaj yaptı… Bereket versin altın dişe, yoksa farkına varmayacaktınız.

Hall Pycroft yine dövünmeye başladı:

—Ben burada enayilik ederken, öteki Hall Pycroft Mawson müessesesinde neler yapıyor acaba?... Ne yapacağız. Bay Holmes?... Söyleyin, ben ne yapayım?...

—Mawson'a telgraf çekin.

—Cumartesi günleri öğleden sonra büro kapalıdır:

—Olsun, elbette bir bekçi bir kapıcı vardır.

—Bekçi var.

—Kasada para var mı?

—Olacak, fakat senet ve tahvilleri kasalarında sakladıklarını duymuştum.

—Bekçiye telgraf çeker, olup biteni ve büroda sizin isminizde bir memurun çalışıp çalışmadığını öğreniriz. Bu kolay. Güç olan başka bir şey var.

—Ne var Bay Holmes?

—Bu adam bizi görür görmez neden öbür odaya geçip kendini astı?.

Arkamızda bir ses duyuldu:

—Gazete!...

Dönüp baktık. Pinner, yüzü bembeyaz, doğrulmuş, oturuyordu. Fakat hortlaktan farksızdı. Bakışları yavaş yavaş düzelmekteydi.

Elleri titreyerek, sinirli, boğazını ovuşturuyordu. Askı kıpkırmızı bir iz bırakmıştı.

Holmes gazeteyi kaptı:

—Tabii gazete!... Ben de sersemledim! Aklım ziyaretimizdeki maksattaydı, yalnız bunu düşündüğümden gazete aklıma gelmedi.

Gazeteyi açtı:

—Muammanın anahtarı gazetede bulacağız.

Gazeteyi masanın üstüne serdi, göz gezdirdi yüzü güldü:

—İşte!... Bakınız.

Baktık, Londra'da çıkan Evening Standard gazetesiydi. Holmes bir başlık gösterdi:

Holmes gazeteyi bana verdi:

—Hepimiz merak içindeyiz doktor, lütfen yüksek sesle okuyun.

Haber ilk sayfada öyle büyük gösterilmişti ki, hadiseye Başkentte çok ehemmiyet verildiği belliydi. Okudum:

"Bugün öğleden sonra, City'de bir kişinin ölümü ve katilin yakalanmasıyla neticelenen bir haydutluk vak'ası olmuştur.

“Bir müddetten beri, tanınmış borsacılardan Mawson ve Willams’ın kasasında bir milyon İngiliz lirası değerinde senet ve tahvil vardı.

“Müessesenin kasası en modern kasalardan olmakla beraber, bunu kâfi görmeyen müessese müdürlüğü, kasanın yanında gece gündüz bir bekçi bekletmekteydi.

“Öğrenildiğine göre müesseseye geçen hafta Hall Pycroft isminde yeni bir memur angaje edilmiştir.

“Hall Pycoft ismini kullanan bu adamın, kardeşiyle beraber beş senelik mahkumiyetini tamamlayıp cezaevinden yeni çıkan meşhur hırsız ve kalpazan Bedington olduğu anlaşılmıştır.

“Bedington, henüz öğrenemediğimiz bir çareye başvurup, kendisini Mawson müessesine memur tayin ettirmeye muvaffak olmuştur. Bundan sonra kilitlerin kalıplarını almış, kasa dairesine girmenin yolunu da bulmuştur.

“Mawson büroları cumartesi günleri öğleden sonra tatildir. Memurlar öğle vakti giderler.

“Saat biri yirmi geçe. City karakolu mensuplarından Tuson, merdivenden eli valizli birinin indiğini görmüş, şüphelenerek adamı takip etmiş ve yolda rastladığı meslektaşı Pollock’un da yardımıyla, adamı, kuvvetli bir karşılık göstermesine rağmen, yaka paça yakalamıştır.

“Bunun üzerin müessesede büyük bir soygun yapıldığı meydana çıkmıştır.

“Valizde yüz bin sterlin değerinde Amerika Demir Yolları bonosu ve daha birçok tahvil bulunmuştur.

“Mawson bürolarında yapılan araştırmalarda da, Tuson’un gayretiyle, biçare bekçinin cesedi, iki büklüm, kasalardan birinden çıkarılmıştır. Eğer Tuson adamdan şüphelenmemiş olsaydı, hırsızlık ve cinayet pazartesinden evvel meydana çıkmayacaktı.

“Bekçinin başına, arkadan bir lobut vurulduğu tespit edilmiştir. Beddinton’un bürodan çıktıktan sonra, bir şey unuttuğunu bahane edip geri döndüğü ve içeri girdiği tahmin edilmektedir.

“Katil bekçiyi öldürmüş, kasayı soymuş, tahvillerin yerine kasaya bekçinin cesedini sokmuş, tahvilleri de valize yerleştirip, rahat rahat çıkıp gitmişti.

“Bu gibi işlerde daima kendisiyle beraber çalışmış olan kardeşi bu işte meydanda görünmektedir. Ama buna “şimdilik görünmemektedir” kaydını koyuyoruz.

“Soruşturma devam etmekte ve katilin kardeşi aranmaktadır.”

Sustum. Holmes pencerenin önünde, yerde iki büklüm duran adama göz attı:

—Bu açıdan polise kolaylık gösterebiliriz, dedi.

Derin bir iç çekti:

—Şu insan ne garip mahluktur Watson.

—Evet Holmes.

—Katil bir haydut da olsa bir insan kardeşini, intiharı göze alacak kadar sevebiliyor. Bu haydut da, kardeşinin asılacağını bildiği için kendini öldürmeye kalktı.

Holmes Pycroft’a döndü:

—Neyse, vakit kaybetmeyelim. Biz burada bekleyelim, siz hemen gidip polise haber verin.

Pinner’ı polise teslim edip Londra’ya döndük… Fakat uzun müddet dinlenmemize vakit kalmadı: Karşımıza iki büklüm bir adam çıktı.

-5-BELİ BÜKÜK ADAM

Birmingham yorgunluğunu çıkarmış, ertesi gece, elimle bir roman, ağzımda pipo, ocağın başında uyukluyordum.

Karım odasına çıkmıştı. Aşağıda sokak kapısı kilitlendi. Hizmetçiyle uşağın da yatmak üzere olduklarını anladım. Kalktım, pipomu ocağa silktim, tam bu sırada kapı vuruldu.

Saate baktım, geceyarısını çeyrek geçiyor. Muhakkak hastaya, çağıracaklar, yine sabahlayacaktım. Suratımı asarak salondan çıktım, merdiven başında Sherlock Holmes'i gördüm.

—Şaştınız değil mi? dedi.

—Hayır dedim, artık alıştım.

—Beni bu gece misafir edebilir misiniz?

—Hayhay.

—Teşekkür ederim. Sizin karşınızda bir pipo içerim.

Salona girdik, oturduk. Bir müddet konuşmadı. Bu saatte gelmesinin herhalde mühim bir sebebi vardı. Anlatmasını bekledim. Nihayet sordu!

—Yorgun değilsiniz ya?

—Hayır, dinlendim.

—Elimde bir iş var. Bir insan aklının alamayacağı çok garip bir iş. Fakat ipuçlarını yakaladım. Bir iki eksiğim var, ama onları da bulacağım Watson…

Gözleri parladı, yanakları kızardı. Bir an canlı, duygulu, keskin bakışlı Sherlock Holmes oldu… Kısa sürdü bu hali, yine kabuğuna büzüldü, yüz ifadesi katılaştı, yine insanlıktan çıktı, makine adam oldu.

—İş çok enteresan… İnceledim, halletmek üzereyim. Yani halledeceğimi umuyorum… Bana yardım eder misiniz?

—Bu sorulur mu?

—Yarın Aldershot'a kadar gidebilir misiniz?

—Giderim. Hastalarımı yine Jackson'a bırakırım.

—Teşekkür ederim. Yarın Waterloo'dan on biri on geçe trenine bineriz.

—İşin ne olduğunu sorabilir miyim?

—Uykunuz yoksa anlatayım.

—Siz gelmeden uyukluyordum, ama artık uykum kaçtı.

—Önemli noktaları kaçırmadan işin özetini çıkaracağım. Belki de gazetelerde görmüşsünüzdür. Aldershot'da Royal Mallows alayı kumandanı Albay Barclay'in öldürülmesi meselesi.

—Hayır, okumadım.

—Henüz bütün basına intikal etmedi, yalnız Aldershat gazeteleri yazdı. Mesele kısaca şu:

“Royal Mallows, bildiğiniz gibi, İngiliz ordusunun en meşhur İrlanda tümenidir. Bu tümenin savaşlarda büyük yararlığı görülmüştür. Bu alayın kumandanı Albay James Barday’di. Bu ihtiyar asker alaydan yetişmiş, isyan sırasında cesaretiyle ün kazanmış albaylığa yükselmiş, alayının kumandanlığına tayin edilmişti.

“Barclay çavuşken evlenmiş, başçavuşunun kızı Bayan Nancy Devoy’u almıştı. Yeni evliler yeni hayatlarına çabuk uyum sağlarlar. Kocası silah arkadaşı subay ve erlerle, karısı da subayların eşleriyle iyi anlaştı. Şunu da ilave edeyim: Güzel kadındı. Evleneli otuz sene oldu, fakat hâlâ güzel olduğunu söylüyorlar.

“İlk zamanlar karı-koca mesut, sakin bir ömür sürdü. Bu hususta Binbaşı Murphy’le görüştüm. Aldığım bilginin çoğunu o verdi. Karı-koca arasında hiçbir anlaşmazlık olmadığını temin ediyor. Hayli sıkıştırdım.

“Barclay karısını çok severdi dedi. Karısından bir gün ayrı kalsa adeta dertlenirdi. Karısı namuslu ve sadık bir kadın olmakla beraber, kocasına bu derece sevgisi yoktu. Ama alayda onlar herkesin gözünde örnek karı-kocaydı.

“Albay bazen bitkin, yorgun, perişan görünürmüş. Normal hali neşeli ve farfaraydı, bununla beraber çabuk kızar ve kin beslerdi. Fakat karısına karşı kinci olmadığını temin ediyorlar.

“Albay bazen itkin, yorgun, perişan görünürmüş. Konuştuğum beş subaydan üçünün Albayın bu hali gözlerine çarpmış. Binbaşının dediği gibi “sanki yüzündeki tebessüm, göze görünmeyen bir el tarafından silinir ve Albay somurturdu.” Albayın keyfi, kilisede dua ederken veya ahbap toplantılarında ansızın kaçar ve Albay birkaç gün derin bir yeis içinde yaşardı. Batıl inanışları da vardı. Batıl inanıştan kastım şu: Meselâ karanlıkta yalnız kalmak istemezdi. Onun gibi cesur bir askerin bu haline şaşmayan yoktu.

“Royal Mallows alayının birinci taburu birkaç senedir Aldershoot’da garnizon tutmaktaydı. Evli subaylar kışlada yatıp kalkmıyordu. Albay Lachine villasında oturuyordu. Bu villa kuzey karargâhın dört yüz metre ötesindedir. Şose batı cephesi önünden geçer. Şose ile köşkün arasındaki mesafe yirmi beş metredir. Hizmetinde bir arabacıyla iki kadın vardır. Barclay’lerin çocukları yoktu. Lachine villasında beş kişiydiler.

“Şimdi gelelim, geçen pazartesi günü saat dokuzla on arasında Lachine villasında olup bitenlere.

“Bayan Barclay fakir çocukları giydirmek maksadıyla kurulan cemiyette çalışıyordu. Saat sekizde cemiyetin toplantısı vardı. Bayan Barclay aceleci bir şekilde yemek yiyip gitti, giderken de –arabacının ifadesine göre– kocasına çabuk geleceğini söyledi. Komşusu Bayan Morrison’u alıp toplantıya gitti. Toplantı kırk dakika kadar sürdü. Bayan Barclay Bayan Morrison’u evine bırakıp villaya döndü.

“Lachine’de yola bakan küçük bir salon vardır. Bu salona camlı bir kapıdan girilir. Bu kapı bahçenin çimen tartına açılır. Tarh otuz metre kutrundadır. Tarh, yoldan, demir parmaklıklı alçak bir duvarla ayrılmıştır.

“Bayan Barclay oraya girdi. Geceleri küçük salonda oturulmadığından perdeler inik değildir. Bayan Barclay lambayı yakıp zile bastı. Hiç âdeti olmadığı halde hizmetçisi Jane Stewart’tan bir fincan çay istedi. Yemek odasında oturan Albay karısının geldiğini duyunca küçük salona girdi. Arabacı antreden geçip salona girdiğini gördü.

“Bayan Barclay çay istemişti. On dakika sonra çayı getiren hizmetçi karı-kocanın seslerini duydu. Kavga ediyorlardı. Kapıyı vurdu. Cevap çıkmadı. Kapıyı açmak istedi. Kapı içerden kilitlenmişti.

Mutfağa koştu, aşçıya haber verdi. İki kadın ve arabacı antrede durup kulak kabarttılar. Karı kocanın kavgası bütün şiddetiyle devam ediyordu. Üçü de iki ses duyduklarını söylüyor: Bay Barclay'le Bayan Barclay'in sesini. Barclay sert fakat boğuk boğuk konuştuğundan ne söylediğini anlaşılmıyor. Bayan Barclay'in her söylediği de duyulmuyor, yalnız arada sırada: "Sen alçaksın!" diye bağırdığı işitiliyor… Bunu birkaç kere tekrarlıyor. Nihayet:

"Şimdi ne olacak!... Ayrılalım, artık seninle aynı çatı altında oturamam!..." diye bağırıyor…

Duyulanlar bundan ibaret. Bundan sonra adam boğuk bir çığlık koparıyor. Sesinden korkunç bir şekilde haykırdığı anlaşılıyor… İki kadınla arabacı bir cismin düştüğünü, Bayan Barclav'ın tiz feryadını işitiyorlar. Salonda bir felaket olduğunu belli. Arabacı kapıya koşup omuzluyor. Salonda feryat ve iniltiler devam etmekte… Arabacı kapıyı açamıyor, kadınlar ona yardım edemiyor. Bunun üzerine arabacı dışarı fırlıyor, villayı dolanıyor, çimen tarhına açılan kapıdan salona giriyor. Bayanın sesi kesilmiş, divanda baygın yamakta… Albay, bacaklarını bir koltuğun kolları üstüne atmış, başı yere sarkmış, kan içinde yatıyor… Ölmüş.

"Arabacı küçük salonun kapısını açmak isteyince şaşalıyor. Anahtar kapının üstünde değil. Arıyor, hiçbir yerde bulamıyor. Geldiği kapıdan çıkıyor, bir polisle bir doktor alıp geliyor.

"Cinayetin belli başlı sanığı Bayan Barclay'i baygın halde odasına götürüyor. Albayın cesedini kanepeye yatırıyorlar.

"Muayene neticesi, Albayın başının, arka tarafının yarıldığı görülmüştür. Yara yedi santimetre uzunluğundadır. Yarığın kenarları çentiklidir. Başına sert ve sivri bir aletle vurulduğu tespit edilmiş fakat bu aletin ne olduğu anlaşılamamıştır. Yerde, cesedin yanında kemik saplı, kalın tahtadan bir cop bulunmuştur. Albayın harp ettiği yerlerden getirdiği silahlardan yapılmış bir silah koleksiyonu vardır. Polise göre bu cop silahlıklardan birinden alınmıştır. Hizmetçilerle arabacı ise bu copu hiç görmediklerini söylemişler. Fakat evde o kadar çok ufak tefek var ki, bu copu görmemiş olmaları muhtemeldir. Polis salonda başka bir şey bulamamıştır.

"Bir nokta hâlâ aydınlatılamamıştır: Salonun anahtarı meydanda yoktur. Bayan Barckey'in üstü, cesedin üstü, salon aranmış, anahtar bulunamamıştır. Kapıyı Aldershot'a bir çilingir getirip açtırdılar.

"Salı sabahı Murphy'nin isteği üzerine polise yardım için Aldershot'a gittiğim zaman bildiğim bundan ibaretti. Meselenin buraya kadar olan kısmının esrarengiz olduğunu siz de benim gibi kabul edersiniz. Fakat hadiseler meselenin daha da esrarlı olduğunu meydana çıkardı.

"Küçük salonda inceleme yapmadan önce iki kadınla arabacıyı sorguya çektim, onlardan fazla bir şey öğrenemedim. Yalnız hizmetçi Jane Stewart enteresan bir şey söyledi.

"Kavganın duyunca mutfağa koşmuş, aşçı ve arabacıyla beraber salonun kapısına gelmişti. Yalnızken sesler o kadar yavaş çıkıyormuş ki, hiçbir söz duyamamış. Bunu iddia etti, ben sıkıştırdım, nihayet hanımının "David" dediğini duyduğunu itiraf etti. Beklenmedik kavganın sebebini aydınlatmak hususunda bu ismin önemi büyüktür, çünkü Albayın küçük adı James'tir, James Barclay'dir.

"Hizmetçinin, aşçı kadının, arabacının ve polisin gözüne bir şey çarpmış. Albayın yüzündeki müthiş korku ifadesi. Hiçbir insan bu derece korkmamıştır, diyorlar. Birkaçı, cesedi görünce; yüz ifadesi o derece korkunçmuş ki, fenalık geçirmişler. Bu ifade polisin tahminini yalanlamıyor. Polise göre, karısının kendini öldürmeye teşebbüs ettiğini gören Albay son derece korkmuştur. Arkadan vurulmuş olması da bu tahmini çürütmez, çünkü Albay darbeden korunmak maksadıyla başını arkaya çevirmiş olabilir.

—Peki, karısı ne diyor?

—Bayan Barclay beyin hummasına yakalandı, şimdilik aklı başında değil ifade veremiyor.
—Bayan Morrison'un ifadesi alınmamış mı?
—Alınmış. Bayan Burclay'ın o gece kocasıyla neden kavga ettiğini bilmiyor.
"Bu bilgiyi toplandıktan sonra üst üste pipo içip, esaslı şeyleri, ikinci derecedeki olaylardan ayırdım. Bu işte en mühim hadise salon kapısının anahtarının ortadan yok olmasıdır. Evin içinde bulunmadığına göre, demek ki, anahtarı biri aldı: Buna şüphe yok. Şu halde küçük salona karı kocadan başka biri daha girmiş. Tabii ön taraftaki camlı kapıdan girmiş olacak, başka girecek yer yok.
"Küçük salonda çimen tarhını inceleyince o esrarengiz adamın bir izini bulurum sandım. Metotlarımı bilirsiniz, Watson. Hepsini uyguladım. İzler buldum ama bunlar aradığım izler değildi. Küçük salona bir erkek girmişti. Yoldan gelip çimenliği geçmiş. Ayaklarının beş izini buldum: Biri yolda, duvarı aştığı yerde ikisi çimenlikte, ikisi de girdiği kapının önünde. Çimenliği koşarak geçmiş, çünkü ayak izleri orada derin. Fakat beni o adam değil, yanında şaşırttı.
—Yanındaki mi?
Holmes cebinden bir kâğıt çıkarıp açtı:
—Buna ne dersiniz?
Kağıda bir hayvan ayağının izleri çizilmişti.
—Köpek ayakları, dedim.
—Siz perdeye tırmanan köpek gördünüz mü? Bu ayak izlerini perdede gördüm.
—Öyleyse maymun.
—Hayır değil. Bunlar bildiğiniz hiçbir hayvanın ayak izleri değil. Hayvanın kımıldamadan durduğu bir yerde bıraktığı şu izlere bakın. Ön ve arka ayakları arasında elli santimetre mesafe var. Buna kuyruğuyla başını ilave edin. Altmış santimetre boyunda bir hayvan demektir. Eğer kuyruğu varsa boyu biraz daha uzun demektir. Şimdi kımıldadığı zaman bıraktığı izlere bakın. Adımları arasında on santimetre mesafe var. Demek kısa bacaklı bir hayvan. Perdelere tırmanıyor ve etle besleniyor.
—Bunu nereden çıkardınız?
—Pencerenin önünde bir kanarya kafası vardı. Kanaryayı yemek için perdeye tırmanmış olacak.
—Nedir bu hayvan?
—İsim verebilsem, muammanın çözülmesi kolaylaşacak. Herhalde sansar veya gelincik cinsi bir hayvan.
—Cinayetle alakası?
—Bunu da henüz anlayamadım. Ama hayli şey biliyoruz değil mi? Bir kere birinin yolda durup karı-kocanın kavgasını seyrettiğini biliyoruz. Perdeler açık ve lamba yanıyordu. Sonra bir adamın, çimenliği koşarak geçip salona girdiğini ve Albayın kafasını bir şey vurduğunu, bu adamın yanında cinsini anlayamadığımız bir hayvan bulunduğunu biliyoruz. Fakat Albayın, o adamı görünce korkudan oturduğu yerde kendini arkaya atmış ve başını ocak iskarasına çarpıp ölmüş olması da muhtemeldir… Bunlardan, başka, odaya giren adamın anahtarı alıp kaçtığını da biliyoruz.
—Bu bildikleriniz meseleyi aydınlatmaktan ziyade karartıyor gibi geldi bana.
—Doğru. Meselenin hiç de basit olmadığını gösteriyor. Ben de bu işte başka tarzda hücuma geçeceğim.
"Bayan Barclay evden çıkarken kocasıyla kavgalı değildi. Kocasına erken geleceğini söyleyip gitti. Dönüşte, kocasına rastlamayacağına emin olduğu bir odaya girdi ve her sinirli insan gibi çay istedi ve

Albay odaya girince fırtına koptu. Bayan Morrison seksen dakika zarfında yanından ayrılmadığına göre, inkar etmesine rağmen muhakkak bir şeyler biliyor.

"Evvela şöyle düşündüm: Yaşlı albayla bu genç kız arasında bir gönül macerası var, kız bunu kadına açıkladı. Kadın bunun için hiddetli döndü ve kız bunun için bir şey söylemiyor. Fakat kadın bir "David"ten bahsetmişti. Albay karısına körü körüne hayran ve âşıktı. Odaya başka bir adam girmişti. İstikamet tayin etmek güçlü. Buna rağmen Albayın Bayan Morrison'a kur yapmasını bir tarafa bıraktım, fakat bu esrarın anahtarının Bayan Morrison'da olduğu hususunda kanaatim sarsılmadı. Bayan Barclay'in eve hiddetli dönmesinin sebebini onun bildiğine eminim. Kıza gittim, kanaatimi söyledim ve bu esrar aydınlanmazsa Bayan Barclay'in kocasını öldürmekten sanık olarak muhakeme edileceğini bildirdim.

—Bayan Barclay'e hiç kimseye, hiçbir şey söylemeyeceğime söz verdim, dedi. Fakat mademki o hasta, kendini müdafaa edemiyor, şu halde sözümde durmayabilirim. Pazartesi akşamı neler oldu, hepsini anlatacağım.

"Toplantıdan dönüyorduk Dokuza çeyrek vardı. Hudson Street tenhaydı. Solda bir tek lamba yanıyordu. Lambaya yaklaşırken bize doğru bir adamın geldiğini gördüm. Kamburu çıkmış, iki büklüm yürüyordu, omzunda bir kutu asılıydı. Tam biz lambanın ışığı altından geçerken gözlerini kaldırıp baktı ve durdu, korkunç bir sesle "A! Vallahi Nancy!..." diye bağırdı. Bayan Barclay ölü gibi sarardı. Eğer beli bükük adam tutmasaydı düşecekti. Ben az kaldı "imdat!" diye haykıracaktım, fakat Bayanın tatlı tatlı konuştuğunu duydum.

"Otuz senedir sizi öldü sanıyordum. Henry.

"Beli bükük adam:

"Ölmüştüm! diye cevap verdi.

"Sesi tüyler ürperten bir sesti. Yüzü güneşte yanmış tunçlaşmıştı. Bakışları hâlâ rüyama giriyor. Saçlarına, favorilerine kır düşmüştü. Yüzü kırışık içindeydi. Bayan Barclay:

"Siz biraz yürüyün, dedi. Ben bu adamla biraz konuşacağım. Korkmayın. Korkacak bir şey yok.

"Sakinliğini korumaya çalışıyordu ama hâlâ sapsarıydı. Konuşurken dudakları titriyordu.

"Ben yürüdüm, onlar biraz konuştu. Sonra Bayan Barclay yanıma geldi. Gözleri parlıyordu. Beli bükük adam, lambanın altında durmuş, deli gibi havaya yumruk sıkıyordu.

"Villanın kapısına gelinceye kadar Bayan Barclay tek kelime konuşmadı. Orada elimi tuttu:

"Bu adama rastladığımızı hiç kimseye söylememenizi rica ederim, dedi. Eski bir tanıdıktır, birdenbire karşıma çıkıverdi.

"Merak etmeyin, kimseye söylemem, dedim.

"Beni öptü. İşte bildiğim bundan ibaret. Bayanı bir daha görmedim. Arkadaşımın maruz bulunduğu tehlikeyi kavrayamadığım için bunları polise bildirmedim. Şimdi anlıyorum. Polisin bu şeyi bilmesi onun lehineymiş.

Holmes elini omzuma koydu:

—İşte kız bunları anlattı. Watson ve hakikat derhal gözlerimin önünde billurlaştı. O ana kadar aralarında hiçbir bağ bulunmayan olaylar zincirleşmeye başladı. Artık yapılacak bir tek şey vardı: Bayan Barclay'ın karşısına çıkan adamı bulmak. Eğer adam Aldershot'tan gitmediyse iş kolaydı. Beli bükülmüş bir adam gözden kaçamazdı. Ve hemen o akşam araştırdım ve hemen o akşam öğrendim, Watson. İsmi Henry Wood'du, Bayan Barclay'e rastladığı sokakta bir pansiyonda oturuyordu… Beş gün olmuş geleli. Pansiyon sahibi kadına kendimi polis diye tanıttım, kadın bildiklerini söyledi. Bu

Henry Wood hokkabazmış. Geceleri kantin ve kahveler dolaşıp marifetlerini orada gösteriyormuş. Omzuna asıp taşıdığı kutuda pansiyoncu kadının ödünü patlatan acayip bir hayvan varmış, kadın ömründe böyle bir hayvan görmemiş. Ona göre hokkabaz bu hayvana da numara yaptırıyormuş. Kadın bu derece beli büküldüğü halde nasıl yaşadığına şaşıyor. Arada sırada bir yabancı dil konuşuyormuş. İki gecedir odasında inleyip ağlamış. Oda kirasını muntazam ödemekle beraber bahşiş olarak verdiği paralar arasında sahte bir banknot bulmuş. Gösterdi. Bu bir Hint parasıydı.

—İşte bildiklerimi söyledim. Watson. Siz neden ihtiyacım olduğunu anlamışsınızdır. Beli bükük, kamburu çıkmış adam iki kadın takip etti. Karı-kocanın kavga ettiklerini pencereden gördü, küçük salona koştu, omzunda taşıdığı hayvan kutusundan kaçıp perdeye tırmandı. Bunların böyle olduğu muhakkak. Fakat küçük salonda neler olup bittiğini bilen tek insan da o adamdır, bu da muhakkak.

—Bunu ona soracak mısınız?

—Evet, ama şahit önünde sormak istiyorum.

—Şahit de ben miyim?

—Kabul ederseniz. Bütün bu meseleyi aydınlatabilir.

—Cevap vermezse?

—O zaman polise teslim ederiz.

Hâlâ orada oturduğunu nereden biliyorsunuz?

—Tedbir aldım. Baker Street'teki çocuklardan biri pansiyonun kapısında nöbet bekliyor. Çıkarsa ona kene gibi yapışacak. Ama onu yarın Hudson Street'te buluruz.

•••

Öyle üzeri vaka yerine ulaştık, doğru Hudson Street'e gittik. İki katlı tuğla evlerin arasında bir sokaktı. Sherlock Holmes:

—İşte Simpson geliyor, dedi.

Koşa koşa yanınıza gelen Simpson:

—Dışarı çıkmadı Bay Holmes, dedi.

Holmes çocuğun yanağını okşadı:

—Aferin.

Pansiyona girdik. Holmes mühim bir iş için Bay Wodd'u görmek istediğini söyleyip kartını verdi:

Odasına çıktık. Havanın sıcak olmasına rağmen ocağın başında oturmuştu, oda da cehennem gibiydi. Beli, bükük, sırtı kamburdu ama, yüzünün yıpranmış olmasına rağmen, bir zamanlar çok güzel olduğu belliydi. Bizden şüphelendi, akı sararmış, gözlerinde hiddet ifadesi vardı. Ayağa kalkmadan, konuşmadan iki iskemle işaret etti.

Sherlock Holmes sakin bir sesle:

—Hindistan'dan yeni gelen Bay Henry Wood sizsiniz değil mi? dedi. Bildiğiniz mesele, Albay Barclay'ın ölümü hakkında görüşmeye geldim.

—Barclay'ın ölümünden bana ne?..

—Bu noktayı tespit etmek istiyorum. Eper mesele aydınlanmazsa, eski bir dostunuz olan Bayan Barclay kocasını öldürmekle itham edilecek.

Adam yerinden hoplayıp bağırdı:

—Sizin kim olduğunuzu bilmiyorum. Bildiklerinizi nereden ve nasıl öğrendiğinizi de bilmiyorum. Ama doğru söylediğinize yemin eder misiniz?

—Kendisini tevkif etmek için aklını başına gelmesini bekliyorlar.

—Siz polis misiniz?
—Hayır.
—Öyleyse bu işe neden karışıyorsunuz?
—Herkesin karıştığı şeye karışıyorum. Adaletin yerine gelmesini istiyorum.
—Bana itimat edebilirsiniz. Bayan Barclay masumdur.
—Katil siz misiniz?
—Hayır, ben katil değilim.
—Albay Barclay'ın kim öldürdü?
—Onun cezasını kader verdi. Eğer aklımdan geçtiği gibi onun beynine bir kurşun sıkmış olsaydım, hak ettiği cezayı çekmiş olurdu. Eğer onu suçlu vicdanı öldürmeseydi, benim elim kana bulanacaktı. Her şeyi söylememi mi istiyorsunuz? Söylememe mani hiçbir şey yok, ben yüz kızartacak hiçbir şey yapmadım.

"Şu halime bakın, kamburum çıktı, belim büküldü. Halbuki Onbaşı Henry Wood bir zamanlar 117'nci Alayın en güzel erkeğiydi. O sıralarda Hindistan'da Bhurte'deydik. Evvelki gün ölen Barclay de benim alayımda çavuştu. Alayın güzeli de –hiç diyecek yok— dünya güzeli Nancy Devoy'du. Babası başçavuştu. Kıza iki kişi âşıktı, kız birini seviyordu. Ocağın başında zavallı bir sakat görüp gülümsüyorsunuz, ama Nancy benim boyuma posuma âşıktı.

"Birbirimizi seviyorduk, fakat başçavuş Barclay'i tercih etti. Ben aklı bir karış havada, kuşbeyinli, serseri bir gençtim; Barclay'ın ise tahsil ve terbiyesi vardı, kılıç kuşanmaya adaydı. Nancy beni istiyordu. Eğer Sipahi isyanı çıkmasaydı evlenecektik, isyan memleketi ateşe verdi, kan içinde bıraktı.

"Birçok sivil halk, kadın, erkek, çoluk, çocukla beraber Byurte'de mahsur kalmıştık. Şehri on bin asi kuşatmıştı. İkinci hafta susuzluk baş gösterdi. General Neill ordusuyla temasa geçmemiz gerekti. Kurtulmamızın başka çaresi yoktu. Kadınlar ve çocuklarla beraber hücuma geçemezdik.

Generale haber vermek üzere şehirden çıkmak için gönüllü yazıldım. Araziyi Barclay çavuş hepimizden iyi bildiğinden bana yolu gösterdi. Saat onda yola çıktım. O gece, kale duvarını aşınca –kurtarılacak binlerce hayat vardı ama– ben asıl bir kişinin hayatını düşünüyordum.

"Kuru bir dere boyundan ilerlemekteydim. Bu suretle düşman nöbetçileri beni göremeyecekti. Fakat altısının eline düştüm. Kafama vurulan bir dipçikle sersemledim, hemen elim ayağım bağlandı… Ama başımdan ziyade kalbim sızlamıştı. Etrafımda konuşulanları az çok anlıyordum. Beni, bana yol gösteren arkadaşımın düşmana teslim ettiğini anladım. Barclay yerlilerden biri vasıtasıyla, düşmana geçeceğim yolu bildirmişti.

"Neyse Barclay'in günahının ne olduğunu anladınız. Ertesi gün General Neill, Bhurte'yi kurtardı ama beni Hintliler alıp götürdüler, senelerce Avrupalı insan yüzü görmedim. İşkence yaptılar, kaçmaya teşebbüs ettim, yakaladılar, yine işkence yaptılar… Beni ne hale getirdiklerini görüyorsunuz. Bir kısmı Nepal'a kaçtı, onları takip etmek zorunda kaldım. Darjeeling'den daha uzaklara gittik. Oradaki dagiler asileri öldürdüler, onlara esir düştüm. Bir zaman sonra kaçtım, fakat güneye inecek yerde kuzeye, Afganistan'a çıktım. Senelerce Afganistan'da yaşadım, sonra tekrar güneye indim, Pencap'ta kaldım. Elçabukluğu marifetleri yapıp hayatımı kazandım. Şu gördüğünüz halimle İngiltere'ye dönüp eski arkadaşlarıma kendimi tanıtmam neye yarardı? İntikam almak isteğim bile bana bu kararı verdiremiyordu. Nancy ile eski arkadaşlarımın hatırasında uzun boylu, güzel endamlı "wood" olarak kalmak istiyordum. Beni öldü bilsinler, fakat maymun gibi iri bacaklı, bükük

belli, kambur görmemeliydiler. Öldüğüme kanaat getirmişlerdi. Barclay'ın Nancy ile evlendiğini, kılıç kuşandığını duydum, yine meydana çıkmadım.

"Fakat ihtiyarlıkta yurt özlemi bastırıyor. İngiltere'nin yeşil ovalarıyla çitlerini özlemiştim. Memleket gözümde tütüyordu. Ölmeden önce memleketimi görmeliydim. Bunun üzerine buraya, askerlerin arasına geldim. Askerleri tanırım onları eğlendirmesini bilirim. Onların arasında ekmek paramı kazanırım.

Sherlock Holmes:

—Maceranız çok enteresan, dedi. Bayan Barclay'e rastladığınızı, takip ettiğinizi, karı-kocanın kavgasını gördüğünüzü, koşarak küçük salona girdiğinizi biliyorum.

—Evet. Salona girince bana öyle bir baktı ki, hiçbir insan başka bir insana öyle bakmamıştır. Baktı; ve sırtüstü kaydı, kafasını ocağın ıskarasına çarptı. Fakat daha başını çarpmadan önce ölmüştü. Öldüğünü yüzünden anladım. Beni görür görmez, yıldırımla vurulmuşa döndü, yüreğine indi.

—Sonra!

—Nancy bayılmıştı. Elinden anahtarı alıp kapıyı açmak istedim. Fakat geldiğim kapıdan kaçmayı daha uygun buldum. İş aleyhime dönebilirdi. Sırrımı açıklamam lazım gelecekti. Anahtarı cebime attım, perdeye tırmanan Teddy'yi kaptım ve kaçtım.

—Teddy kimdir?

Adam bir köşeye bıraktığı bir kutunun kapağını çıkardı, kırmızı tüylü ince belli, kıvrak, bir hayvan çıktı.

—Miskkedisi!.. dedim.

—Evet, ben ona "yılan avcısı" derim. Yılan düşmanıdır. Dişleri sökülmüş bir yılanım var. Teddy her gece o yılanı yakalayıp seyircileri eğlendirir. Benden başka bir istediğiniz var mı?

—Eğer Bayan Barclay güç durumda kalırsa size müracaat ederiz.

—Bu hususta bana güvenebilirsiniz. Aksi takdirde ölen o adam için ortalığı velveleye vermeğe değmez.

Sokağa çıktık, konuşmadan yürümeye başladık. Bu sırada yoldan Murphy geçiyordu. Çevirdik. Murphy:

—Hoş geldiniz Bay Holmes, dedi. Boş yere telaş ettik. Doktor Barclay'ın kalp durmasından öldüğünü tespit etti. Görüyorsunuz ya, basit bir olaymış.

—Evet, son derece basit… Haydi Watson, Artık gidelim.

İstasyona giderken Holmes'e sordum:

—Bir şeyi anlayamadım. Kocasının adı James, ötekinin adı Henry, David kim?

—Eğer sizin tarif etmekten anlatmaktan zevk aldığınız ideal mantıkçı olsaydım, bu ismi duyunca muammayı çözerdim. David'i yadetmekle kadın kocasına sitem ediyordu.

—Yine anlamadım.

—David bazen doğru yoldan ayrılıyordu. Bir gün Barclay'in Wood'a yaptığını yaptı. Uriah ile Bathsabe'nin macerasını hatırlayınız. İncil'de yeri vardır.